ПРАЛЕТАРЫ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 38 (2192)
16 мая 1967 г. АЎТОРАК
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

РЭСПУБЛІКАНСКІ ФЕСТЫВАЛЬ МАСТАЦТВА

ДНІ ДОБРЫХ СУСТРЭЧ

Брэстчына працягвае жыць фестывалем беларускага мастацтва. У Пінску ён супаў яшчэ з адным традыцыйным святам — «Зоры над Пінай». Хлебам-соллю сустрэлі пінчане праслаўленую Дзяржаўную акадэмічную харавую капэлу БССР. Тысячы жыхароў горада прыйшлі на плошчу імя Леніна, каб паслухаць самабытныя народныя беларускія песні, песні пра Радзіму і партыю, творы кампазітараў розных краін. Потым імправізаванай сцэнай завалодалі калектывы мастацкай самадзейнасці: хор Пінкавіцкай сярэдняй школы, танцавальны калектыў гарадскога Дома культуры, аркестр народных інструментаў музычнай школы. У гэты ж час у парку і клубах горада ішлі канцэрты артыстаў філармоніі. Сваё майстэрства паказалі таксама самадзейныя калектывы сярэдніх навучальных устаноў.

На Піншчыне гастраліруе цяпер Брэсцкі абласны драматычны тэатр імя Ленінскага камсамола Беларусі. Пінчане і жыхары навакольных вёсак глядзяць спектаклі «Сэрца на далоні», «Шануй бацьку свайго» і іншыя.

У другім кутку Палесся — на Століншчыне свята беларускага мастацтва пачалося вялікім эстрадным паказам. 10 мая з Пінска сюды прыехала Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР. Асаблівым поспехам у слухачоў карысталіся «Бухенвальдскі набат» В. Мурадэлі, «Песня пра Брэсцкую крэпасць» У. Алоўнікава, беларускія народныя песні, многія з якіх кіраўнік капэлы Р. Шырма запісаў у вёсках Брэстчыны — на сваёй радзіме.

Баранавіцкія гледачы віталі ў сябе артыстаў Дзяржаўнага народнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР І. Жыновіча. Поспех выпаў на долю народнага артыста БССР, саліста тэатра оперы і балета В. Чарнабаева. Сваё майстэрства паказалі таксама артысты Ленінградскага харэаграфічнага ансамбля «У рытмах танца».

Усе гэтыя дні жывуць фестывалем сельскія клубы. У клубе сяла Валішча Пінскага раёна выступіла Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла, у клубах калгасаў «Прагрэс» і «Рассвет» Баранавіцкага раёна лекцыі-канцэрты «Музыка і рэвалюцыя» правяла брыгада артыстаў пад кіраўніцтвам Л. Бедрынай. Майстры беларускай эстрады былі гасцямі хлебаробаў калгасаў «Пераможца», «Дружба», «Шлях Леніна» Баранавіцкага раёна. Перад хлебаробамі калгасаў «Перамога» і «Расія» Лунінецкага раёна выступілі чытальнік Сяргей Сакалоў і спявачка Тацяна Ванецыян. Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР пад кіраўніцтвам дыпламанта Усесаюзнага конкурсу Ю. Яфімава даў канцэрты ў калгасах «Усход» Бярозаўскага раёна і імя Калініна Івацэвіцкага раёна.

Поспехам карыстаюцца ў калгаснікаў выступленні лаўрэата Усесаюзнага конкурсу савецкай песні Віктара Вуячыча, прафесара Ленінградскай кансерваторыі народнага артыста СССР П. Серабракова, заслужанага артыста БССР Рыгора Дзідзенкі, саліста філармоніі Сяргея Машкова.

«Кантрольныя паказчыкі» абласнога фестывалю—даць 200 канцэртаў, абслужыць 100 тысяч гледачоў—былі дасягнуты яшчэ 14 мая. У гэты дзень у Брэсце адбыўся вялікі канцэрт, у якім прынялі ўдзел кампазітары Я. Глебаў і Г. Вагнер. З Дзяржаўным сімфанічным аркестрам БССР выступілі лаўрэат Міжнароднага конкурсу В. Шацкі і саліст філармоніі С. Машкоў.

Удзельнікам фестывалю былі ўручаны ганаровыя граматы абласнога і гарадскога камітэтаў партыі, выканкомаў абласнога і гарадскога Саветаў дэпутатаў працоўных. Беларускай дзяржаўнай філармоніі брэстаўчане паднеслі карціну «Абарона Брэсцкай крэпасці». Я. Глебаў, Г. Вагнер і галоўны рэжысёр Беларускай дзяржаўнай філармоніі Ю. Ужанцаў ад імя ўдзельнікаў фестывалю цёпла дзякавалі гаспадарам.

Артыстычныя групы, якія ўдзельнічалі ў фестывалі, наладзілі таксама шэфскія канцэрты. «Дні мастацтва» на Брэстчыне заканчваюцца, эстафету фестывалю прымае Мінская вобласць.

А. ШЫЛАВА.

Нашы інтэрв'ю

ФРАНЦЫЯ ВІТАЕ БЕЛАРУСЬ

На французскай зямлі праходзяць Дні беларускай культуры, якія выліваюцца ў дэманстрацыю дружбы паміж народамі Францыі і Савецкага Саюза. Дружба гэтая нарадзілася і загартавалася ў барацьбе супраць фашызму. На зямлі Беларусі здзяйснялі подзвігі лётчыкі славутага авіяпалка «Нармандыя-Нёман», разам з героямі Супраціўлення на Алероне і ў Брэтані, у партызанскіх атрадах і інтэрнацыянальных групах змагаліся сыны і дочкі нашага народа. Дружба тых суровых гадоў не забылася. Яна мацнее і развіваецца. Сведчаннем гэтага—Дні культуры Беларусі ў Францыі.

Карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» папрасіў старшыню прэзідыума* Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі В. С. Смірнова расказаць аб праграме сустрэч пасланцоў нашай рэспублікі з грамадскасцю Францыі, падзяліцца з чытачамі газеты навінамі, якія ідуць з французскіх гарадоў.

— Дні культуры нашай рэспублікі пачаліся 3 мая ў гарадах Венісье, Вілербан і Ліён выступленнямі нашых артыстаў, — гаворыць Віталій Сцяпанавіч. — Наша мастацтва прадстаўляюць танцавальная група Беларускага народнага хору, салісты тэатра оперы і балета, музыканты — усяго 38 чалавек. У Францыі знаходзіцца таксама дэлегацыя Беларускага аддзялення таварыства «СССР — Францыя» на чале з намеснікам міністра культуры БССР Ю. М. Міхневічам. 6 мая ў Вілербане яна ўрачыста адкрыла выстаўку малюнкаў беларускіх дзяцей.

На сцэнах французскіх гарадоў пачаліся выступленні нашых артыстаў. Як сведчаць водгукі мясцовага друку, канцэрты пасланцоў Беларусі сустракаюцца з выключнай цеплынёй. Асаблівым поспехам карыстаюцца беларускія народныя танцы «Юрачка», «Мяцеліца», «Лявоніха», харэаграфічная карцінка «Партызанская быль» у выкананні танцавальнай групы народнага хору БССР. Сваё майстэрства прадэманстравалі ўжо народныя артысты рэспублікі З. Бабій, В. Давыдаў, І. Сарокін, І. Савельева, Т. Шымко, заслужаны артыст рэспублікі А. Астрамецкі, дыпламантка Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага салістка тэатра оперы і балета С. Данілюк. Характэрна, што ў іх праграмах шмат твораў французскіх кампазітараў Ш. Гуно, Ж. Бізэ, Ж. Маснэ.

Французскія гледачы шырока знаёмяцца з кінамастацтвам Беларусі. Пра гераічнае мінулае і слаўнае сённяшняе нашай рэспублікі, пра яе цудоўную прыроду расказваюць кінастужкі «Цытадэль славы», «3 ліпеня», «Вызваленне Савецкай Беларусі», «Звычайная хроніка», «Бярэзінскі запаведнік», «Вясеннія галасы». На экранах кінатэатраў многіх гарадоў пачалі дэманстравацца мастацкія фільмы «Гадзіннік спыніўся апоўначы», «Чырвонае лісце», «Масква — Генуя».

Па просьбе Нацыянальнага камітэта таварыства «Францыя — СССР» і многіх мясцовых камітэтаў гэтага таварыства мы падрыхтавалі і адправілі французскім сябрам 380 розных выставак і фотападборак, у тым ліку выстаўкі беларускіх сувеніраў, графікі і шкла, дзіцячага малюнка, народнай творчасці і іншыя матэрыялы. Сярод іх асабліва варта адзначыць выстаўкі «Нармандыя — Нёман», «900-годдзе Мінска». Атрымалі нашы сябры і бібліятэчкі кніг нашых пісьменнікаў на беларускай і рускай мовах, камплекты нацыянальных касцюмаў, даведачную літаратуру аб БССР, невялікую экспазіцыю музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у якой сабраны матэрыялы аб сумеснай барацьбе французскага і беларускага народаў супраць фашызму.

Французскае радыё і тэлебачанне змогуць выкарыстаць спецыяльна падрыхтаваныя іх беларускімі калегамі магнітафонныя запісы лепшых музычных твораў кампазітараў рэспублікі, тэлевізійныя фільмы.

Дні культуры Беларусі ў Францыі працягнуцца да 3 чэрвеня. Яны пройдуць па маршруту амаль пяцідзесяці буйнейшых гарадоў краіны. А ў кастрычніку гэтага года ў Беларусі пройдуць Дні французскай культуры.

Беларускі народ ведае і высока цэніць дасягненні французскай культуры і навукі. Ганаровае месца ў рэпертуары рэспублікі займаюць творы французскіх пісьменнікаў і кампазітараў. Не раз сустракаліся мы з французскімі артыстамі. У нас у апошні час выступалі вядомы французскі піяніст Самсон Франсуа, скрыпачкі Мішэль Оклер і Даніэль Арцюр, салістка «Гранд-опера» Рыта Гор, эстрадны спявак Шарль Азнавур, артысты цырка і інш. Перакладаюцца і выдаюцца кнігі французскіх пісьменнікаў. У апошнія гады выйшлі з друку «Выбраныя песні» П'ера-Жана Беранжэ і зборнік «Краіна Паэмія» ў перакладзе Эдзі Агняцвет, кніга Андрэ Стыля «Любіць будзем заўтра».

У Дні французскай культуры працоўныя рэспублікі яшчэ бліжэй пазнаёмяцца з літаратурай, мастацтвам, навукай гэтай краіны.

Плакат мастака Л. Замеха, прысвечаны 50-годдзю Савецкай дзяржавы. Плакат рэкамендаваны да друку журы рэспубліканскага конкурсу на лепшы палітычны плакат.

І БОМБА, І СЦЯГ

Цяжкі і ганаровы лёс палітычнага плаката. Ён ствараецца не для музейных вітрын, а калі і трапляе ў іх, дык застаецца «старой, але грознай зброяй».

Плакат — голас плошчаў і вуліц, заклік, звернуты са сцен чыгуначных вагонаў і зямлянак. Яго паліць сонца і сячэ дождж. А ён павінен гаварыць. Ды так палымяна, пераканаўча, лаканічна, каб нават беглы позірк, звернуты да яго, атрымліваў загад да дзеяння.

Праходзячы па Цэнтральнай выставачнай зале ў Маскве, дзе разгорнута юбілейная экспазіцыя, прысвечаная пяцідзесяцігадовай гісторыі савецкага палітычнага плаката, бачыш, што яго майстры заўсёды знаходзіліся і знаходзяцца на перадавых рубяжах, там, дзе цяжэй, дзе больш патрэбна агітацыйная і арганізуючая сіла мастацкага вобраза.

«Грудзьмі на абарону Петраграда!» — заклікаюць матросы і рабочыя, якія ідуць у атаку, з плаката Апсіта... «Вораг хоча захапіць Маскву — сэрца савецкай Расіі» — папярэджвае ліст Фідмана, на якім чорны цень белагвардзейца як абцугамі ахоплівае Крэмль. А насустрач рухаецца магутная лавіна чырвоных абаронцаў савецкай сталіцы. «Ты запісаўся добраахвотнікам?!» — пытаецца славутая работа Дзмітрыя Моора.

На многіх пажоўклых ад часу лістах захаваліся знамянальныя радкі: кожны, хто хавае гэты плакат або заклейвае яго афішай, робіць контррэвалюцыйную справу.

Першыя савецкія палітычныя плакаты ствараліся ў гушчы суровага змагання за новы свет, у выстылых майстэрнях, часта пад артылерыйскую кананаду і свіст куль. Мастаку Моору, які бясстрашна ставіў сваё прозвішча пад малюнкамі, белагвардзейцы пагражалі расправай, як толькі яны ўварвуцца ў той горад, дзе ў гэты час знаходзіўся Моор разам з паходнай чырвонаармейскай друкарняй.

Моор, Дэні, Качаргін, Чарамных, Маякоўскі і яго таварышы па «Вокнах РОСТА» —іх працаю так слаўна пачыналася гісторыя плаката з поспехам прадоўжаная ў наступныя гады. Плакаты заклікалі сялян да кааперацыі, горад—да сувязі з вёскаю, усю краіну—да вернасці ленінскім запаветам. Плакаты малявалі і старыя жывапісцы—Барыс Кустодзіеў і Канстанцін Юон, і новыя майстры—Густаў Клуціс, Амінадаў Канеўскі, Кукрыніксы...

Гады першых пяцігодак. Колькі аптымізму, энергіі, смеласці ў мастацкіх вобразах Дайнекі і Піменава, Клуціса і Самахвалава, Какарэкіна і Дзянісаўскага.

У самой манеры выканання шмат свежасці, дынамікі. Шрыфт па-дзелавому ясны і рытмічны. Малюнак напеўны і строгі, як напятая струна. Сілуэты выразныя. Колер незвычайны, прыкоўвае да сябе позірк і западае ў памяць. Нярэдка ў графічнае адлюстраванне ўводзяцца фотафрагменты. Пераконваючы гледача, плакат сам быў мастацкім адкрыццём.

У работах трыццатых гадоў перад намі прадстаюць вобразы герояў працы, камсамольцаў, чырвонаармейцаў. Плакаты заклікалі ўмацоўваць працу і абарону краіны, заклікалі да рабочай салідарнасці, да адпору фашызму.

Пачалася Вялікая Айчынная вайна. Яе гісторыя і лёс плаката навечна зніталіся ў памятных і вядомых кожнаму «Вокнах ТАСС», у якіх супрацоўнічалі дзесяткі савецкіх мастакоў. Плакат змагаўся і ў тыле, і на фронце. У агульную перамогу над ворагам увайшоў і яго мастацкі подзвіг.

У Цэнтральнай выставачнай зале шырока прадстаўлены работы мастакоў Масквы і Ленінграда, братніх саюзных рэспублік, створаныя ў пасляваенныя гады і ў апошні час. Але гэтая частка экспазіцыі не змяшчаецца ў межах стэндаў. Яна працягваецца на нашых вуліцах, у клубах і школах, чырвоных кутках і ленінскіх пакоях. Такое жыццё плаката—быць заўсёды з людзьмі, несучы ім партыйнае слова.

Іван КУПЦОЎ,
мастацтвазнаўца.
(АДН)

КАБ СВЯТА БЫЛО ЯРКІМ І МАЛЯЎНІЧЫМ

Задачы работнікаў культуры па падрыхтоўцы да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка абмяркоўваліся на рэспубліканскай нарадзе, якая адбылася 15 мая ў Мінску. На ёй прысутнічалі дырэктары тэатраў і канцэртных арганізацый, работнікі абласных упраўленняў культуры, кіраўнікі клубаў, музеяў, бібліятэк, іншых культурна-асветных устаноў.

З дакладам на нарадзе выступіў міністр культуры БССР М. А. Мінковіч.

Дакладчык і выступіўшыя ў спрэчках начальнік Брэсцкага абласнога ўпраўлення культуры Н. П. Шаўчук, дырэктар Магілёўскай абласной бібліятэкі Н. М. Саўчанка, загадчыца Хойніцкага раённага аддзела культуры Я. А. Бобрык, начальнік Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры Г. І. Карыпалава і іншыя адзначалі, што работнікі культуры рэспублікі вядуць вялікую і плённую работу па падрыхтоўцы да юбілею краіны. Творчыя калектывы, імкнучыся дастойна сустрэць 50-годдзе Вялікага Кастрычніка, працуюць над новымі спектаклямі і праграмамі, якія праўдзіва адлюстроўваюць нашу рэчаіснасць і рэвалюцыйнае мінулае, вызначаюцца глыбінёй ідэйнага зместу, майстэрствам акцёрскага выканання і рэжысуры.

Поспехам у гледачоў карыстаюцца спектаклі Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы «Людзі на балоце» і «Канстанцін Заслонаў», Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага — «Шостае ліпеня», Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР — «Кастрычнік» і «Алеся», Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра імя ЛКСМБ «Сэрца на далоні» і «Дзень цішыні», Магілёўскага абласнога тэатра «Алека Дундзіч», Беларускага драматычнага тэатра імя Я. Коласа «Бацькаўшчына» і іншыя.

Тэатральныя калектывы працуюць над новымі спектаклямі, прысвечанымі 50-годдзю Савецкай улады. Свае работы яны пакажуць на рэспубліканскім аглядзе юбілейных спектакляў і на дэкадзе паказу спектакляў на сучасную і гісторыка-рэвалюцыйную тэму.

З поспехам праходзіць Рэспубліканскі фестываль беларускага мастацтва. Чакаюцца такія важныя мерапрыемствы, як дэкада «Мінская вясна», Дэкада ўзбекскага мастацтва ў Беларусі, нацыянальныя дні БССР у Маскве і іншыя.

У перыяд падрыхтоўкі да юбілею стварылі рад цікавых твораў беларускія кампазітары, вялікую работу вядуць мастакі рэспублікі.

Прафесіянальныя калектывы палепшылі абслугоўванне сельскіх гледачоў, узмацнілі шэфства над сельскай самадзейнасцю. У клубах і дамах культуры, у бібліятэках праводзяцца тэматычныя вечары, якія расказваюць аб героях нашага народа, аб слаўным пяцідзесяцігоддзі Радзімы.

На нарадзе ўказвалася таксама на пытанні, якія трэба будзе вырашыць работнікам культуры ў юбілейным годзе. Прысутныя адзначалі, што неабходна больш увагі ўдзяляць далейшаму развіццю самадзейнага мастацтва, узяць пад кантроль камплектаванне кніжных фондаў бібліятэк, будаўніцтва ўстаноў культуры, правільна выкарыстоўваць кадры, выхоўваць спецыялістаў.

З прамовай на нарадзе выступіў намеснік старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Клімаў.

У рабоце нарады прыняў удзел сакратар ЦК КПБ С. А. Пілатовіч.

БЕЛТА.

ІМ ПРЫСВОЕНЫ ГАНАРОВЫЯ ЗВАННІ

За заслугі ў развіцці савецкага кінамастацтва Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прысвоіў ганаровае званне заслужанага дзеяча мастацтваў Беларускай ССР рэжысёру-аператару Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў Вейняровічу Іосіфу Навумавічу і мастацкаму кіраўніку творчага аб'яднання студыі «Беларусьфільм» Скварцову Сяргею Канстанцінавічу.

Іосіф Навумавіч Вейняровіч — рэжысёр - аператар Мінскай студыі хранікальна - дакументальных і навукова - папулярных фільмаў. Скончыў аператарскі факультэт Усесаюзнага інстытута кінематаграфіі. За 41 год работы ў беларускім кіно стварыў каля 40 дакументальных фільмаў і дзесяткі кіначасопісаў.

У час Вялікай Айчыннай вайны рабіў здымкі ў дзеючай арміі і ў партызанскіх атрадах. За дакументальныя здымкі на фронце быў удастоены ў 1947 годзе Дзяржаўнай прэміі.

Сярод лепшых работ І. Вейняровіча — фільмы «Вызваленне Савецкай Беларусі», «Дарога без прывалу», «Балада пра маці», «Вуліцы бяссмерця».

Сяргей Канстанцінавіч Скварцоў—мастацкі кіраўнік творчага аб'яднання кінастудыі «Беларусьфільм» — старэйшы творчы работнік савецкай кінематаграфіі. Ён скончыў Ленінградскі інстытут гісторыі мастацтваў. З 1932 года працаваў асістэнтам рэжысёра на кінастудыях «Межрабпрамфільм», «Таджыкфільм», «Саюздзетфільм». З 1938 года — выкладчык, а потым дацэнт, прафесар Усесаюзнага дзяржаўнага інстытута кінематаграфіі.

У С. Скварцова вучыліся беларускія рэжысёры У. Бычкоў, В. Тураў, Б. Сцяпанаў.

КЛУБНЫЯ ВЕЧАРЫНКІ

7 мая выйшаў першы нумар новага радыёчасопіса «Клубныя вечарынкі». У гэтым часопісе радыёслухачы пазнаёміліся з кіраўніком мастацкай самадзейнасці Малейкаўскага сельскага клуба настаўніцай Ідай Жураўскай. Пятнаццаць гадоў кіруе яна калгасным хорам.

Кожную нядзелю сельскія культасветработнікі рэспублікі будуць сустракацца ў эфіры з лепшымі загадчыкамі клубаў і ўдзельнікамі самадзейнасці, атрымліваць метадычныя парады, змогуць «папрысутнічаць» на самых цікавых тэматычных вечарах, вусных часопісах, дыспутах, святах, пазнаёміцца з новымі абрадамі.

Грамадская рэдакцыя «Клубных вечарынак» ужо падрыхтавала пяць такіх перадач.

Новы цыкл радыёперадач будзе добрым дапаможнікам работнікам культуры ў падрыхтоўцы да 50-годдзя Савецкай улады.

Я. ПАЛУШКІНА.

ВЕЧАР ГУМАРУ І САТЫРЫ

12 мая ў клубе Саюза пісьменнікаў Беларусі адбыўся вялікі вечар гумару і сатыры. На сустрэчу са студэнтамі універсітэта, педагагічнага інстытута з навучэнцамі тэхнікумаў сталіцы прыйшлі майстры смеху.

Вечар адкрыў Міхась Чавускі. Пасля з трыбуны гучалі гумарыстычныя вершы, байкі, пароды, гумарэскі, афарызмы. Іх чыталі Уладзімір Корбан, Алесь Бачыла, Эдуард Валасевіч, Генадзь Кляўко, Васіль Маеўскі, Леанід Проніна, Іван Курбека, Марцін Коўзкі, Георгій Юрчанка, Міхась Скрыпка, Алесь Ставер, Станіслаў Шушкевіч, Леў Шапіра.

ПАРА ХЛЕБАРОБНАЯ

Вясна ў вёсцы двух колераў: чорнага і зялёнага. Ралля і азімая рунь...

Вясна ў вёсцы — гэта гаркавата-салодкі пах дыму, нагрэтай зямлі...

Вясна ў вёсцы—гэта людзі з тварамі, чырвонымі ад загару (вясной ён вельмі бярэцца), і рукамі, якія не хутка адмыеш ад мазуты і зямлі...

Вясна—цяжкая і радасная пара хлебаробная...

...З Андрэем Якаўлевічам Факуліным я пазнаёміўся гадоў дванаццаць ці трынаццаць назад. Тады ён быў старшынёй калгаса ў Кукшавічах, што на Дзяржыншчыне. Калгас быў невялічкі — з дзвюх брыгад, але работы старшыні хапала, бо гаспадарка—блізка ля Мінска і з рабочай сілай было не вельмі густа.

Ведалі ўсе за Андрэем Якаўлевічам адну асаблівасць—у калгаснай канторы яго знойдзеш хіба толькі ў час пасяджэння праўлення ці сходу. А так, як кажуць, шукай ветра ў полі. З шасці раніцы калясіць на сваім матацыкле па палявых дарогах...

Потым кукшавіцкі калгас уліўся ў суседнюю буйную сельгасарцель імя Дзяржынскага і стаў брыгадай. Кіруе ёй зноў жа Андрэй Якаўлевіч.

Ён, здаецца, і не пастарэў зусім. Толькі крыху пацямнеў твар ды глыбейшымі сталі маршчыны, ды, яшчэ, можа, парадзела прычоска... А ўвогуле такі ж. Каржакаваты, у ватоўцы і галіфэ з ботамі. Нешматслоўны—сказаў, больш не паўторыць. Не дачуў—як сабе хочаш...

І звычак сваіх не змяніў Факулін. І цяпер над галавой яго часцей неба, чым дах. Асабліва такой гарачай парой, як цяперашняя...

— Адсеяліся, — Андрэй Якаўлевіч загінае палец, — цукровыя буракі заканчваем, поўным ходам садзім бульбу...

Потым падумаўшы крыху:

— Каб толькі гэты клопат! А то ж у мяне ледзь не палавіна ўсёй калгаснай жывёлы. Накармі гэткую прорву...

Пасля такога маналога брыгадзір без усякіх дыпламатый пачынае ўважліва разглядаць на сваёй руцэ гадзіннік, і становіцца зразумела, што затрымаць яго не ўдасца ні на мінуту болей, бо чакаюць сёння Факуліна яшчэ дзесяткі нявырашаных спраў. Звыклым рухам нагі ён заводзіць матацыкл і праз імгненне пыліць ужо недзе далёка, далёка на палявой дарозе...

Палявыя дарогі... Звычайны эпітэт да іх—«ціхія». Дзе сёння тая цішыня? Усё навокал гудзе і грукоча на розныя галасы. Прагрукатаў насустрач трактар з прычэпам, абагналі некалькі грузавых аўтамашын, гружаных мяхамі з насеннем... А на палях перакочваецца з краю ў край рэха ці то грому, ці то магутнага рокату цяжкіх «ДТ».

У калгасе імя Дзяржынскага, пра які мы расказваем, сёння некалькі дзесяткаў трактараў, аўтамашын, камбайны, розныя пасадачныя і ўборачныя машыны і прылады. Адным словам, больш тэхнікі, чым было некалі ў Дзяржынскай МТС, якая абслугоўвала сельгасарцель (а гэтая ж МТС была амаль самай буйнай у рэспубліцы).

Механізатар у вёсцы—сёння самая галоўная фігура. У арцелі імя Дзяржынскага такіх «фігур» —больш за сто. Уяўляеце, якая сіла! Хлопцы ўсе як на падбор—кожны табе і трактарыст, і камбайнер, і за руль аўтамашыны, калі трэба, сядзе.

Адзін з іх Міхаіл Аляксеевіч Варакса. Чалавек, які во гадоў ужо пятнаццаць працуе ў калгасе трактарыстам. Апошні час Міхаіл Аляксеевіч ходзіць у спецыялістах па цукровых бураках. У арцелі пад гэтай культурай занята 50 гектараў. Вырошчвае буракі адзін Варакса—сам сее, даглядае, потым убірае ўраджай. Ну, і зарабляе, вядома, як мае быць...

Калі зойдзе гаворка пра заробкі калгаснікаў, дык тут вам назавуць лічбы, якія пяць-шэсць гадоў назад здаліся б проста фантастычнымі... Летась калгас перайшоў на грашовую аплату. Ну дык вось—на адзін «чалавекавыхад» прыпадае тут 4 рублі 80 капеек. Сярэдні заробак свінарак—180 — 220 рублёў у месяц, цялятніц — яшчэ вышэй. Ды і паляводы зараз атрымліваюць удвая больш, чым некалькі гадоў назад... Вось яна, матэрыяльная рэалізацыя апошніх рашэнняў партыі і ўрада ў галіне сельскай гаспадаркі. Тут усё ясна кожнаму нават без навуковай лекцыі. Расказваюць, як нядаўна на калгасным сходзе паднялася раптам пажылая жанчына — Ірына Мацвееўна Вашкевіч (яна ніколі не выступала) і кажа так:

— Жанчынкі вы мае (у садова-гародняй брыгадзе амаль адны жанчыны), сяджу я і думаю, добрае ж жыццё настала, ну проста не нарадуешся...

І села, засаромеўшыся...

Сёння прыкметы добрага на кожным кроку. Амаль у кожнай вёсцы новы клуб, новая лазня, магазін. Летась калгаснікі пабудавалі два брыгадныя клубы, сёлета намечана ўзвесці яшчэ столькі ж.

У Петкавічах каля новага клуба разбіты малады парк. У ім мемарыяльная алея—ля кожнага дрэўца дошчачка з надпісам у памяць мясцовага жыхара, што не вярнуўся з вайны...

М. Варакса, механізатар: — Мы ў калгасе — галоўная сіла...

А. Факулін, брыгадзір: — Адсеяліся ўжо.

І. Вашкевіч, палявод: Добрае ж жыццё настала.

Вядуць жанчыны нетаропкую гутарку...

...Познімі майскімі прыцемкамі вастрэй пахне чаромха на вясновай вуліцы. Ідуць з фермы даяркі. Ідуць павольна, вядуць нетаропкую гаворку:

— А «Красуня» мая сёння ледзь не пуд малака дала...

— Бач ты, а была ж такой заморанай...

Прыехалі з поля сеяльшчыкі. У іх свае інтарэсы:

— Значыць, хлопцы, заўтра да абеда той кавалак засеем і план закрыем...

— Толькі каб у час насенне падвезлі...

Працоўны дзень заканчваецца. Не, не для ўсіх. У начную змену заступаюць механізатары. Веснавы час не церпіць. Цяпер дзень год корміць...

М. ЗАМСКІ.

Дзяржынскі раён.

Малюнкі П. ДРАЧОВА.

З мастацкай выстаўкі «Мой горад». А. ШАЎЧЭНКА. «Вячэрні Мінск» (масла).

ДВА ГАДЫ Ў ВЯЧЭРНЯЙ АЎДЫТОРЫІ

Неўзабаве слухачы універсітэта культуры ў пасёлку Высокае збяруцца на апошнія заняткі. Падвядуць вынікі двух гадоў вучобы і разыдуцца «на канікулы», каб зноў сустрэцца на занятках у кастрычніку. Што ж даў універсітэт культуры слухачам, які ўплыў аказаў на фарміраванне іх светапогляду, як пашырыў кругагляд, якія змены прынёс у культурнае жыццё гарадскога пасёлка?

Вось што гаворыць пра гэта рэктар універсітэта культуры Еўдакія Іосіфаўна Рабцава:

— Перш за ўсё універсітэт культуры сістэматызаваў лекцыйную прапаганду. І раней у нас праводзіліся гутаркі, чыталіся лекцыі і даклады. Але якім чынам усё гэта адбывалася? Ёсць час ва ўрача — значыць выступае сёння ён, падрыхтаваў хтосьці з педагогаў новую лекцыю — цудоўна. Вонкава ўсё выглядала добра. Але што давалі гэтыя выпадковыя, эпізадычныя лекцыі? У лепшым выпадку, разрозненыя павярхоўныя веды з самых розных галін навукі і мастацтва. Універсітэт культуры, як мне здаецца, і з'явіўся той формай, якая паклала канец разнабою і бессістэмнасці ў лекцыйнай прапагандзе, той формай, якая, як магніт, прыцягвае пасялкоўцаў да мастацтва...

А цікавяцца ў Высокім многім — музыкаю, літаратурай, кіно, выяўленчым мастацтвам... Цікавяцца глыбока і сур'ёзна. Гэта даказала і апытанне жыхароў гарадскога пасёлка, якое правялі арганізатары універсітэта два гады назад, напярэдадні яго адкрыцця. Апытанне гэта падказала і профіль будучага універсітэта, прынцып складання вучэбнай праграмы. Яна была разлічана на два навучальныя гады. Лекцыі па гісторыі музыкі і выяўленчага мастацтва, па літаратуры, эстэтыцы, атэізму...

І вось падрыхтавана ўжо вялікая праграма. А што рабіць далей? Знайсці сярод настаўнікаў-літаратараў выкладчыкаў народнага універсітэта — гэта не праблема. Можна падабраць педагогаў і па грамадска-палітычнаму цыклу, марксісцка-ленінскай эстэтыцы. А вось як быць з музыкаю, кіно, жывапісам? Хто зможа праводзіць цікавыя, папулярныя лекцыі?

Нечакана высветлілася, што выкладчыца матэматыкі Тамара Паўлаўна Грачанічанка захапляецца музыкаю. Яна даўно збірае пласцінкі з запісамі музычных твораў, кнігі і манаграфіі аб творчасці кампазітараў. Ёй, як кажуць, і карты ў рукі.

Заняткі па выяўленчаму мастацтву пачала весці выкладчыца малявання, завочніца мастацка-графічнага аддзялення Віцебскага педінстытута Ганна Савельеўна Осінкава.

Знайшліся спецыялісты і па кінамастацтву: Аляксей Герасімавіч Грышан — выкладчык эстэтыкі прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча і Аляксандр Гардзеевіч Салаўёў — сакратар партарганізацыі будаўнічага мантажнага ўпраўлення, у мінулым — таксама выкладчык эстэтыкі.

Як будуюць свае заняткі педагогі Высокаўскага універсітэта культуры? Зразумела, кожны імкнецца, каб заняткі яго праходзілі цікава, непасрэдна, у жывой і даступнай форме. Доўгіх лекцый, як правіла, не бывае. Замест іх — гутаркі на 30—35 мінут. Пры гэтым шырока выкарыстоўваюцца тэхнічныя сродкі: эпідыяскоп, магнітафон, кінаўстаноўка.

Безумоўна, гэта намнога ўскладняе лектару падрыхтоўку да заняткаў. Бо яму даводзіцца падбіраць неабходныя пласцінкі, магнітафонныя запісы, шукаць патрэбныя ілюстрацыі і літаграфіі, дыяфільмы, заказваць кінафільмы па тэме лекцыі. Затое наколькі апраўдваюць сябе потым гэтыя намаганні!

Асабліваі любоўю ў слухачоў універсітэта карыстаюцца заняткі, якія па форме нагадваюць літаратурна-музычныя кампазіцыі. У іх уключаюцца мастацкае чытанне, музыка, сольнае і харавое спяванне, урыўкі з драматычных твораў або самастойная інсцэніроўка невялікіх апавяданняў.

Папулярнасць універсітэта культуры ўвесь час расце. Цяпер заняткі пастаянна наведваюць сто чалавек. Розныя гэта людзі. Розныя па ўзросту, адукацыі, прафесіі. Тут і рабочыя, і калгаснікі, і сельскія інтэлігенты, і вучні прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча.

Два гады заняткаў ва універсітэце культуры... Шмат чаго карыснага далі яны ўжо слухачам, самім выкладчыкам.

За гэты час выявіўся і шэраг недахопаў у рабоце універсітэта, слухачы яго сустрэліся з пэўнымі цяжкасцямі, якія можна і трэба пераадолець у будучым. Напрыклад, педагогаў па-ранейшаму хвалююць такія, на першы погляд, здавалася б, нязначныя пытанні, дзе здабыць журналы для ўліку работы і ўліку слухачоў, як надрукаваць абанементы, пасведчанні аб заканчэнні універсітэта. Прыемна слухачу універсітэта атрымаць такое пасведчанне! Але сельскія універсітэты не маюць магчымасці заказаць неабходную дакументацыю. А ці не прасцей будзе, калі раённы аддзел культуры або таварыства «Веды», якія маюць для гэтага сродкі, цэнтралізавана закажуць для ўсіх універсітэтаў раёна друкаваныя бланкі, пасведчанні, абанементы? Так робяць, напрыклад, у Дзяржынскім раёне Мінскай вобласці.

А вось другая праблема — падбор ілюстрацыйнага матэрыялу. Узяць хоць бы хранікальна-дакументальныя фільмы. Літаральна ў апошні час студыі кінахронікі выпусцілі шмат новых цікавых стужак. Дастаткова назваць некаторыя з іх, напрыклад: «Сёння прэм'ера», «Калі ў Мілане спявалі па-руску», «Музыка праўды» і г. д.

Няма патрэбы гаварыць, якім цудоўным дапаможным матэрыялам могуць быць гэтыя і падобныя да іх фільмы. Але ў раённыя і абласныя аддзяленні кінапракату яны амаль не трапляюць. Відаць, абласным аддзяленням таварыства «Веды» варта падумаць пра складанне тэматычнага пераліку фільмаў, якія ёсць у пракаце. Гэта паможа арганізатарам вучэбнага працэсу ў народных універсітэтах.

Дарэчы, даўно час перагледзець спіс мастацкіх кінафільмаў, якія дэманструюцца ў вучэбных мэтах. Спіс гэты цяпер далёка не вычэрпвае патрэб універсітэтаў культуры, не гаворачы ўжо аб тым, што кінастужкі, названыя ў ім, даўно ўжо сталі тэхнічна непрыгодныя для дэманстрацыі.

Можна было б яшчэ пералічваць усе цяжкасці і праблемы, якія стаяць цяпер перад універсітэтамі культуры — гарадскімі, раённымі, сельскімі. Кожны з іх чакае дапамогі, не столькі метадычнай (хоць і гэта неабходна), колькі канкрэтнай, практычнай. Што можна зрабіць у гэтым напрамку?

На мой погляд, варта стварыць у кожным абласным горадзе практычны цэнтр дапамогі народным універсітэтам культуры. Нешта накшталт абласнога бібкалектара, дзе былі б сабраны ўсе неабходныя дапаможнікі, спецыяльная літаратура, новыя грамзапісы, дыяфільмы, альбомы з рэпрадукцыямі і г. д. І адтуль усё гэта можна было б на час атрымаць.

Ці патрэбна гэта? Проста неабходна. Бо вельмі хочацца, каб новы, толькі што адкрыты чалавеку духоўны свет яшчэ больш усталяваўся. Бо хочацца, каб сустрэча ў кастрычніку ў вячэрняй аўдыторыі універсітэта культуры была яшчэ больш мнагалюднай і радаснай.

Л. ГРЫЦКЕВІЧ.

ПРЭМ'ЕРА
Ў ТЭАТРЫ імя М. ГОРКАГА.

Рускі дзяржаўны драматычны тэатр імя М. Горкага паказаў гледачам прэм'еру спектакля «Любоў Яравая» па п'есе К. Трэнёва. Пастаноўка заслужанага дзеяча мастацтваў РСФСР А. Даброціна. Мастак — заслужаны дзеяч мастацтваў Каз. ССР В. Галубовіч. Музычнае афармленне Я. Дзягцярына.

У ролі Любові Яравой — народная артыстка БССР А. Клімава.

Фота У. КРУКА.

ВОДГУКІ, АДКАЗЫ

«НА ПАЛІЦАХ І НА СКЛАДАХ»

Пад такім загалоўкам у «Літаратуры і мастацтве» за 31 сакавіка г. г. быў змешчаны артыкул аб стане кніжнага гандлю ў Брэсцкай вобласці. Начальнік упраўлення кніжнага гандлю Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку С. Патупчык даслаў рэдакцыі адказ на яго, у якім, у прыватнасці, гаворыцца:

«Як паказала праверка, у артыкуле абгрунтавана звяртаецца ўвага на хібы ў рабоце кніжных магазінаў Брэста па распаўсюджванню беларускіх выданняў. Так, у прыватнасці, указвалася, што ва ўсіх трынаццаці кіёсках абмежаваны выбар літаратуры на беларускай мове, мала навінак пісьменнікаў рэспублікі ў аддзеле магазіна «Літаратура краін народнай дэмакратыі» і іншых. Шмат уцэненых кніг ляжыць на складзе, у той час, як іх няма ў бібліятэках. Падобныя недахопы сапраўды мелі месца ў рабоце адзначаных магазінаў.

Карысную размову пачала газета аб неабходнасці павышэння культуры абслугоўвання. У гэтых адносінах справядлівая заўвага, што галоўную ролю ў рашэнні пастаўленай задачы заклікаины сыграць прадаўцы, якія павінны стаць кваліфікаванымі дарадчыкамі пакупнікоў.

Артыкул абмеркаваны на пасяджэнні ў абласным кнігагандлі з удзелам загадчыкаў магазінаў Брэста і Пінска, работнікаў бібліятэчнага калектара. Прымаюцца меры, каб выправіць недахопы. Кніжныя магазіны і кіёскі папоўнены беларускімі выданнямі. Дасягнута дамоўленасць аб папаўненні фондаў бібліятэк выданнямі мінулых гадоў. У мэтах павышэння кваліфікацыі кніжных работнікаў запланавана правесці семінар загадчыкаў магазінаў пры лепшым магазіне № 6 г. Баранавічы».

ЮБІЛЕЙНАЯ АФІША

МАЛАДОСЦЬ СІВОГА ПАДАННЯ

«МУРЫН БОР» У МАГІЛЁЎСКІМ АБЛАСНЫМ ДРАМАТЫЧНЫМ ТЭАТРЫ

Напэўна, ні адзін з абласных тэатраў рэспублікі не можа пахваліцца такімі цеснымі кантактамі і такой плённай творчай дружбай з драматургамі, як Магілёўскі драматычны. Мы яшчэ памятаем поспех п'есы Я. Тарасава «Гэта было ў Магілёве», а ў творчых планах тэатра яго новая п'еса. Ды і многія іншыя маладыя драматургі давяраюць лёс сваіх першых п'ес менавіта гэтаму тэатру.

Хочацца спадзявацца, што 15 красавіка стане днём нараджэння яшчэ аднаго беларускага драматурга — І. Ісачанкі. У гэты дзень адбылася прэм'ера яго п'есы «Мурын бор». Сапраўдны творчы ўздым, з якім ігралі ў спектаклі ўсе яго ўдзельнікі, той асаблівы, святочны настрой, які панаваў на сцэне і за кулісамі, і выключна цёплы прыём гледачоў стварылі непаўторную атмасферу гэтай прэм'еры.

Але — адшумелі апладысменты, раз'ехаліся прэм'ерныя госці. І захацелася больш пільна прыгледзецца да п'есы, глыбей разабрацца ў спектаклі, каб па вартасці ацаніць тое, што ўдалося, выявіць прычыны/пралікаў.

П'еса «Мурын бор» напісана па матывах аднайменнай легенды і на канкрэтных гістарычных фактах. Яна апавядае аб паўстанні Вашчылы ў 1740—1744 гадах.

Але гэта не «чыстая» гісторыка-рэвалюцыйная драма. Хутчэй спектакль-легенда, спектакль-паданне пра Мурын бор, пра каханне Віктара да Маланкі, пра лютасць памешчыцы пані Муры. У гэтым нас пераконваюць і народныя сцэны, у якіх народ паказаны трошкі аднаабліччнай масай, быццам яго прызначэнне — толькі фон для галоўных дзеючых асоб пастаноўкі. Сам прынцып рэжысуры масавых сцэн выключае магчымасць індывідуалізацыі асобных персанажаў. Галоўны герой Вашчыла — хутчэй абагулены вобраз народнага правадыра, чым мастацкае ўвасабленне канкрэтнай гістарычнай асобы.

Ці меў тэатр і яго рэжысёр-пастаноўшчык Б. Валадарскі права на такое вызначэнне жанру твора? Думаецца, меў. У самой п'есе закладзена магчымасць тлумачэння яе і як гісторыка-рэвалюцыйнай драмы, і як народнай легенды, быліны, падання. Мне здаецца, другое ўсё ж больш адпавядае духу самой п'есы, яе вобразнаму ладу.

Эпічнае дзеянне спектакля, у якое арганічна ўваходзіць меладычная, поўная лірызму музыка кампазітара Ю. Семянякі, разгортваецца павольна, няспешна, можа нават занадта павольна: звяртае на сябе ўвагу нібы свядома пазбаўленая псіхалагічнай дэталізацыі ігра акцёраў, вельмі вялікая прыхільнасць рэжысёра да харэаграфіі, пэўная традыцыйнасць у вырашэнні асобных вобразаў, падкрэслены меладраматызм асобных сцэн...

Н. Фядзяева стварыла цікавы вобраз пані Муры. Але, думаецца, усё ж драматургічны матэрыял даваў выканаўцы падставы выкарыстаць больш разнастайныя фарбы. У п'есе пані Мура не толькі жорсткая, але і хітрая, не толькі капрызная, але і на дзіва ўпартая і таму часам безразважлівая; яна не толькі гордая, але, калі гэтага вымагаюць абставіны, можа і ўніжацца. Актрыса ж іграе фанабэрыстую, уладарную пані — і толькі. Таму ёй менш удаліся такія сцэны, як спакушэнне Віктара або размова з Маланкай, дзе яна спрабуе пераканаць дзяўчыну ў здрадзе каханага. Правільна адчуўшы агульны малюнак вобраза, актрыса пакуль яшчэ не здолела перадаць усё багацце яго адценняў. І гэта трывожыць, бо ўласціва не толькі яе выкананню.

У п'есе шмат дзеючых асоб. І кожная з іх паказана з нейкага аднаго боку. Вось, напрыклад, герой спектакля Віктар. З ім звязаны найбольш важныя падзеі п'есы. Гэта ён пачынае бунт. Акцёр Л. Бубнаў мае ўсе дадзеныя для ролі — адпаведную сцэнічную знешнасць, голас, прывабнасць. Але, іграючы Віктара, ён звярнуў увагу толькі на адзін бок ролі — лірычны, адсунуўшы на другі план усё астатняе. І невыпадкова лепшымі сцэнамі выканаўцы сталі... вакальныя нумары.

Трэба сказаць, што і вобраз Маланкі (артыстка Л. Магілёва) таксама найбольш ярка выяўляецца ў музычных сцэнах. Актрыса на дзіва абаяльная і прыгожая на сцэне. Яна добра спявае, танцуе. Але гэта характарызуе вобраз гераіні зноў жа толькі з аднаго боку — лірычна-любоўнага.

Прыкладна тое ж самае адбылося з Пілілам і Піліліхай (А. Яфрэменка і К. Захарэвіч). Найбольш ярка яны паказаны ў сцэне вяселля, у тых музычна-танцавальных нумарах, якія выпалі на іх долю. У астатніх сцэнах вобразы блякнуць. Выключэнне складае, бадай што, толькі іх першая сцэна — ярка камедыйная, але даволі шаблонная па змесце.

Як я ўжо гаварыла, у спектаклі многа музыкі, песень і танцаў (балетмайстар С. Дрэчын). У сцэне вяселля народныя абрады і звычаі сталі асноўным зместам, калі можна так сказаць, «звышзадачай» нават цэлай карціны. Магчыма, калі б сам музычны і танцавальны матэрыял вызначаўся свежасцю, арыгінальнасцю, непаўторнай самабытнасцю, пярэчыць не давялося б. На жаль, нічым новым, адметным спектакль у гэтай сцэне не парадаваў.

Пасля сцэны вяселля рэжысёр рэзка мяняе рытм паказу — эпічна спакойнае апавяданне нібы ўзрываецца знутры карцінай пажару ў замку пані Муры. Дзеянне спектакля робіцца насычаным, дынамічным, захапляючым. Увогуле трэцяя дзея лепшая ў пастаноўцы. Ёсць тут сапраўдная драматычная вастрыня, індывідуалізацыя персанажаў з народнай масы (сцэна ў падзямеллі). Але ёсць і недахопы. Гэта датычыцца, у першую чаргу, вобраза Вашчылы. Хоць усё дзеянне сканцэнтравана на Віктары, Маланцы, пані Муры, але ж вобраз Вашчылы мае вялікае значэнне для ідэйнага зместу твора. Сцэна з Палкоўнікам, дзе паўней за ўсё павінен праявіцца характар Вашчылы, амаль выпадае са спектакля, бо вырашана павярхоўна, традыцыйна. І яшчэ — адносна карціны забойства Міхея. Яна нічога не дадае ні да развіцця дзеяння, ні да характарыстыкі вобразаў. Хацелася б, каб тэатр, які, напэўна, яшчэ будзе працягваць работу над спектаклем, падумаў, ці варта наогул пакідаць гэты эпізод, без якога можна лёгка абысціся.

Традыцыйнасць — гэта, бадай, самы вялікі недахоп і афармлення «Мурынага бору» (мастак М. Волахаў). Мурын бор — месца дзеяння спектакля выглядае занадта бутафорным. Наогул, дэкарацыі выклікаюць прыкрае пачуццё сваёй штучнасцю, каляровым разнабоем. І што самае крыўднае — афармленне нібы прыгнятае акцёра. Яно адцягвае ўвагу гледача ад галоўнага — чалавека, яго ўнутранага свету. Грувасцкія дэкарацыі (а сцэна ў тэатры невялікая) выцясняюць акцёра амаль на авансцэну, пазбаўляючы магчымасці стварыць цікавыя і выразныя мізансцэны. І акцёр — абсалютны фокус пастаноўкі — становіцца проста адным з кампанентаў спектакля нароўні з музыкай, дэкарацыямі, святлом...

Думаецца, і рэжысёру, і мастаку варта было б звярнуць увагу на больш шырокае і смелае выкарыстанне ўмоўных прыёмаў у афармленні. Умоўнае афармленне, як вядома, вымагае больш высокага ўзроўню акцёрскай ігры. А гэта, мне здаецца, адно з тых першачарговых патрабаванняў, якія стаяць зараз перад акцёрамі тэатраў.

Ірына ШОСТАК.

НА БЛАКІТНЫМ ЭКРАНЕ

У ПАМЯЦІ ЛЮДСКОЙ...

Навечна ўпісаны іх імёны ў гісторыю Гомеля — на сціплых таблічках з назвамі вуліц, на мармуры мемарыяльных дошак, у вершаваных радках і гістарычных даследаваннях. У памяці людской...

У асаджанай стракапытаўскімі мяцежнікамі гасцініцы «Савой» яны прынялі свой апошні бой. Пра іх, Камісарава, Ланге, Песіна, Білецкага, першых гомельскіх камісараў, — п'еса Аркадзя Маўзона «У бітве вялікай», пастаўленая Гомельскім тэлебачаннем.

Некальні гадоў назад спектакль ішоў на сцэне Гомельскага тэатра, але тэлебачанне не прадубліравала яго. Памяняліся не толькі выканаўцы. У мантажы (аўтар Л. Эльстон) выкарыстаны архіўныя дакументы, старыя фотаздымкі і кінастужкі, тагачасныя газеты.

З дакументальных кадраў, якія расказваюць, як маладая рэспубліка Саветаў змагалася са сваімі шматлікімі ворагамі, тэлеспектакль і пачаўся. Вельмі ўдала, па-рэжысёрску тактоўна, зроблены пераход да падзей у Гомелі. Але тут жа тэлебачанне здрадзіла сабе.

П'еса напісана на гомельскім матэрыяле. Натуральна было б, калі б мы ўбачылі горад тых гадоў (ёсць жа фотаздымкі). Але гэтая магчымасць не была выкарыстана.

Пасля дэманстрацыі ўступнай кінаплёнкі, спектакль пайшоў, як на паваротным кругу тэатральнай сцэны — мяняліся дэкарацыі і мізансцэны, у большасці вельмі выразныя, але дзеянне заставалася пераважна чыста тэатральным.

Толькі ў фінале зноў з'явіліся тэледакументы — фотаздымкі Камісарава, Ланге, іх таварышаў, магілы герояў. Даволі эмацыянальным і ўражваючым быў дыктарскі тэкст за кадрам. Хацелася б толькі большай усхваляванасці дыктара.

Асноўную ўвагу рэжысёр А. Лісоўскі аддаў распрацоўцы мізансцэн, рабоце з выканаўцамі. Тут пастаноўшчыкаў напаткала галоўная ўдача. Вось загружаны неадкладнымі справамі і клопатамі Камісараў (арт. Ю. Расташанскі) з сапраўднай чалавечай спагадай дапамагае ўдаве чырвонаармейца (арт. О. Папова) атрымаць кватэру. Няма ў гэтым учынку нічога незвычайнага. Так, у горадзе цяжка, не хапае хлеба, выспявае контррэвалюцыйны мяцеж, але клопат пра людзей для Камісарава па-ранейшаму — першы абавязак.

...Стракапытаў (арт. А. Каплан) з двума саўдзельнікамі распрацоўвае план паўстання. На экране гэта выглядае амаль статычна, уся ўвага засяроджана на Стракапытаве і не раздрабняецца нічым другарадным. Аказваецца, і так можна падкрэсліць напружанасць дзеяння, змрочную атмасферу.

...Гасцініца «Савой», апошні бой...

...Турма. Апошнія мінуты перад расстрэлам...

Камісараў. На ім няма прывычнай скуранкі, ён вельмі стаміўся і не ўтойвае гэтага, але па-ранейшаму спакойна і цвёрда прымае рашэнні. Цяжка згадзіцца з тымі, хто сцвярджае, быццам у апошніх сцэнах у паводзінах Камісарава адчуваецца асуджанасць — такім, маўляў, не мог быць камісар. Галоўнае ў рабоце Ю. Расташанскага — разуменне абстаноўкі, у якой дзейнічаў яго герой. Адсюль і стрыманасць у паводзінах Камісарава. Ён ведае, у імя чаго ідзе на пакуты і смерць. Ён столькі не паспеў зрабіць, ён так любіць жыццё, але ніводнага гучнага слова пра гэта. Такая яна, напэўна, і ёсць, вышэйшая мужнасць.

Вартыя героя-камісара і яго сябры.

Ланге (арт. Л. Краст) — разумны чэкіст і рашучы чалавек. Білецкі (арт. У. Ткачэнка). Падгорны (Г. Шакін), Каганская (Л. Патапава) — у кожнага з іх свой чалавечы характар. Але ўсе яны — камуністы, нікога з іх не зламалі нягоды і сама смерць.

Добра, што і ворагі ў спектаклі абмаляваны псіхалагічна дакладна. Стракапытаў у А. Каплана — вопытны, хітры чалавек, артыст нідзе не збіваецца на шарж, не робіць карыкатуры.

Жыццё спектакля, несумненна, не павінна спыніцца на першым паказе. Значная і цікавая работа Гомельскай студыі тэлебачання, прысвечаная 50-годдзю Кастрычніка, заслугоўвае таго, каб быць паказанай для больш шырокай аўдыторыі.

Д. РАДЗІНСКІ.

ПА ВЫСТАВАЧНЫХ ЗАЛАХ

СВЕТ, У ЯКІМ ЁН ЖЫЎ

Амаль тры гады назад памёр цудоўны мастак Гары Ігнатавіч Якубені. І вось сёння ў Мінскім мастацкім салон-магазіне — пасмяротная выстаўка ягоных работ, невялікая частка яго спадчыны.

Грунтуючыся на лепшых традыцыях мастацкай культуры рускага і беларускага народаў, глыбока паважаючы народную творчасць, Г. Якубені здолеў за даволі кароткае жыццё заваяваць сваё адметнае месца ў мастацтве. У яго работах адбіўся і свет, у якім жыў мастак, і яго характар — жывы, непаседлівы, злёгку іранічны.

Ён быў заўсёды ў дарозе.

Волга. Ака. Бясконцыя прасторы рускіх раўнін з маляўнічымі ваколіцамі гарадоў і вёскамі... Беларускае Палессе, Гарынь-рака, Прыпяць, хаты беларускіх сялян... І зноў Русь...

«Суздаль. Плошча». Блакітныя макаўкі цэркваў і залатое поле. Правінцыяльны рытм серабрыстай плошчы. Жоўты аўтамабіль. Хлапчукі абляпілі машыну. Група «знаўцаў» прыдзірліва аглядае прыезджага. У цэнтры ліста — выразны сілуэт старога ў чорным. Адзіная чорная пляма. Яна трымае кампазіцыю, спыняе вока. А гарадок жыве!.. Спяшаецца веласіпедыст, спяшаецца аўтобус... Размаўляюць жанчыны...

І на ўсім — лёгкая ўсмешка мастака, мяккая цеплыня.

Для Г. Якубені блізкі і зразумелы гуманізм народнай творчасці. Яго захапляла ў ёй дасканаласць пластычнага вобраза, чароўнасць нацыянальнай самабытнасці: ці то разьба на аканіцах беларускай хаты, ці то літоўскі даматканы ручнік, ці то шэдэўр рускага драўлянага дойлідства.

«Каломенскае».

«Ветраны дзень».

«Палескі інтэр'ер».

Вось станцыя недзе ў глыбінным раёне, з вялізнай, абабітай бляхаю печкай і адзінокімі сумнымі пасажырамі, якія стомлена чакаюць.

Гэта пакуль што толькі замалёўкі.

А вось і сінтэз падарожных уражанняў — ілюстрацыі.

Ілюстрацыі для Г. Якубені былі асноўным у творчасці. У іх ён выказаў і сваё стаўленне да народных традыцый, і прымяніў той багаты матэрыял, які давалі бясконцыя паездкі. Таму невыпадкова яго ілюстрацыі да народных казак і песень вызначаюцца вострай характарыстыкай персанажаў, яны дэкаратыўныя, выразныя і маляўнічыя. Тут няма скупасці ні ў колеры, ні ў фантазіі.

Такія работы Г. Якубені, як малюнкі да «Сымона-музыкі», «Цудоўнай скрыпкі», «Сіўкі-Буркі» і аформленая разам са сваім пастаянным спадарожнікам і другам А. Лось казка «Залатая яблынька», упрыгожваюць выстаўку. Тры лісты да казкі «Сіўка-Бурка» можна без перабольшвання аднесці да лепшых дасягненняў беларускай гравюры. У іх — адточанасць кампазіцыі, колер і тэкст прасторава арганізуюць ліст у маляўнічую дэкаратыўную плоскасць, форма і змест неадрыўныя.

«Цудоўная скрыпка», апошняя работа мастака, вырашана некалькі ў іншым ключы. Пластыку вобразаў вызначае лёгкі гумар.

І яшчэ — пра станковыя работы Г. Якубені.

Маляўнічы, непаўторны сваёй светлай наіўнасцю ліст «Суздаль. Казка». Старая і немаўлятка — на фоне дэкаратыўна вырашанага пейзажу старой Русі з ракой і горадам, з кветкамі і адзінокім канём на выгане...

Ярка запамінаецца ліст з цыкла «Полх-Майдан», дзе вобраз дзяўчынкі на старадаўнім рускім куфры нібы выпраменьвае мяккасць і пяшчоту. Увесь ліст вырашаецца, як лёгкія карункі. Увогуле серыя, адкуль гэты ліст, вызначаецца плаўнай, тонкай лініяй і лёгкім колерам, уся яна гучыць, як чароўная мелодыя пяшчоты і любові.

У экспазіцыі прадстаўлен і шэраг цудоўных нацюрмортаў. Гэта ў першую чаргу стрыманы, выразны «Нацюрморт з балалайкаю» і поўны святла і радасці — «Раніца».

На выстаўцы яшчэ раз пераконваешся, наколькі трапна ахарактарызавала творчасць Г. Якубені выдатная руская мастачка Т. Маўрына — знаўца старажытнага рускага мастацтва, цудоўны графік. Яна пісала:

«Цяжка было адрозніць, дзе Якубені, дзе Лось, — так добра, так дружна яны спрацаваліся...

...Яны шмат і з захапленнем падарожнічалі... у мясціны глухія, куды цягнула іх прага натхніцца народнымі творамі: разнымі хатамі Гарадзецкага, Сямёнаўскага краю, Полх-Майданскімі пярэстымі роспісамі, архітэктураю волжскіх гор і роднай беларускай вёскай.

Гары вабіў заўсёды жывапіс, ён пісаў цудоўныя эцюды «за трыдзевяць зямель», натхняючыся ўпершыню ўбачанай прыгажосцю.

І хто ведае, што зрабіў бы ён, калі б заўчасна, так нечакана не пакінуў нашую прыгожую зямлю, у росквіце сваіх маладых сіл, з грандыёзнымі планамі на будучыню, якая ў яго была з маладых год ужо намечана і замацавана палымянай любоўю...»

Мастак жыў побач з намі. Яго акружаў той жа свет, які акружае нас. Але ён здолеў у ім падгледзець тое, чаго мы не заўважалі. Здолеў знайсці свой непаўторны погляд на рэчы і падзеі, сагрэты лёгкай іроніяй і цёплым гумарам, вялікай любоўю да традыцый нацыянальнай культуры рускага і беларускага народаў. Мы цэнім яго за гэта. Мы ўдзячныя яму за гэта.

Георгій ПАПЛАЎСКІ, мастак.

ЗНАЁМЦЕСЯ: ЦЫРК АМАТАРАЎ

У Мінску адзін з лепшых цыркавых палацаў. У Гомелі, Віцебску і іншых буйных гарадах рэспублікі кожнае лета раскідвае свае шатры Шапіто. Далёка за межамі рэспублікі славіцца Беларусі перасоўны цыркавы калектыў. І ўсё ж цыркавое мастацтва Беларусі заваёўвае сімпатыі гледачоў не толькі на прафесіянальным манежы. У нас вялікая армія самадзейных цыркавых артыстаў, майстэрства якіх няспынна расце. Гэта яшчэ раз пацвердзіў рэспубліканскі агляд самадзейнага цыркавога мастацтва, які прайшоў 12 мая ў Мінскім цырку.

У паказе прынялі ўдзел артысты-аматары з Гомельскага Дома культуры імя Леніна, Навагрудскага раённага Дома культуры, Ратамскага сельскага клуба, Віцебскага Дома афіцэраў, Маладзечанскага Дома культуры чыгуначнікаў і інш.

На здымках, якія мы сёння друкуем, вы бачыце асобныя моманты з выступленняў аматарскіх цыркавых калектываў.

С. Шамак і В. Саладуха (Ратамскі сельскі клуб) дэманструюць вышэйшую школу верхавой язды.

Юная эквілібрыстка з Гомеля Верачка Клімёнак.

У паўзах на манежы — Сожык і Шурупчык (Я. Нікіфараў і Л. Фрадкін, Гомельскі Дом культуры імя Леніна).

Фота З. МІТРЫЧА.

Падпісана да друку...

Сёння наша традыцыйная паласа «Падпісана да друку» — крыху своеасаблівая: складаюць яе матэрыялы з кніг, прысвечаных 900-годдзю Мінска. Якія ж кнігі і іншыя выданні рыхтуюць нашы выдавецтвы да юбілею слаўнай сталіцы Беларусі!

Перш-наперш, варта назваць кнігу «Горад і годы», якая ў бліжэйшыя дні з'явіцца на прылаўках кнігарань. Кніга гэтая—калектыўная праца многіх нашых пісьменнікаў. У ёй сабраны апавяданні, вершы, нарысы, замалёўкі, артыкулы, успаміны празаікаў і паэтаў, прысвечаныя старажытнаму і вечна юнаму Мінску. Укладальнік кнігі — Уладзімір Карпаў.

Артыкул Сяргея Грахоўскага «Тры песні любві», верш Еўдакіі Лось «Мінчанка», «Слова пра Мінск» Пімена Панчанкі, урывак з паэмы Піліпа Пестрака, што друкуюцца на гэтай старонцы, узятыя з кнігі «Горад і годы».

Акрамя гэтай кнігі, у выдавецтве «Беларусь» падпісаны да друку і ў юбілейныя дні ўбачаць свет некалькі фотаальбомаў, якія выходзяць на некалькіх мовах.

Вось невялічкі альбом каляровых фотаздымкаў. Прагледзеўшы яго, нібы зробіш падарожжа па старому і вечна маладому гораду: па яго вуліцах і плошчах, парках і скверах, музеях і тэатрах. Альбом называецца «Мінск». Тэкст да яго напісаў Сяргей Грахоўскі.

Фотаздымкі другога альбома пад той жа назвай суправаджае тэкст пісьменніка Тараса Хадкевіча.

Трэці фотаальбом, прысвечаны Мінску, называецца «Узняты з руін». Гэта паэтычнае апавяданне пра нашу сталіцу, яе мінулае і сённяшняе. Тэкст да альбома напісаў Анатоль Вялюгін. Яго ўступнае слова «Птушка Фенікс жыве не толькі ў казцы», якім адкрываецца кніга «Узняты з руін», мы змяшчаем сёння на гэтай старонцы.

У выдавецтве «Беларусь» выходзяць таксама шэраг іншых альбомаў, ілюстраваная карта-схема Мінска, некалькі камплектаў паштовак з відамі Мінска.

Падарунак 900-годдзю роднай сталіцы рыхтуе і выдавецтва «Навука і тэхніка». Тут днямі выходзіць кніга «Гісторыя Мінска», падрыхтаваная навуковымі супрацоўнікамі Інстытута гісторыі АН БССР. У кнізе сабраны навуковыя даследаванні па гісторыі Мінска ад старажытных часоў да сённяшніх дзён. «Гісторыя Мінска» выходзіць пад рэдакцыяй членаў-карэспандэнтаў АН БССР Н. Каменскай і С. Краўчанкі і кандыдатаў гістарычных навук З. Капыскага і В. Раманоўскага.

Пімен ПАНЧАНКА

СЛОВА ПРА МІНСК

Я помню франтавыя гарады,
Я помню вас, паселішчы сляпыя.
У памяці маёй сірэны выюць,
Як вылі ў тыя цёмныя гады.
Нічым нас не застрашыць,
не здзівіць:
Здаецца, з намі ўсё ужо бывала.
І грозны гул ваеннага абвала
У сне нас хоча часам раздавіць.
Ты стаў ізноў відушчым, горад
мой!
І нам не сорам Мінскам
пахваліцца.
Ды хочацца часамі нахіліцца
Над скруткам старажытнасці
сівой.
А з даўніны нічога не чуваць—
Вайна спаліла помнікі і кнігі,
І берагоў няма на берагах Нямігі,
І Мінск стары ўжо нельга
пазнаць.
Хацеў я, каб і Мінск Градчаны
меў,
І бронзу палкаводцаў ганарыстых,
І нейкім замкам спакушаў
турыстаў...
Ды ён другою славай прагрымеў.
Дык што, падлічым, дасталося
нам!
Імя сталіцы, нараджэння дата,
Падполля слава з кроўю напалам
Ды каракумы попелу ў дадатак.
Ты—горад мой і быццам бы
не мой
Усё ў табе нязвычнае і новае,
І рокат завадскі тваёю стаў
асноваю,
І пахнеш ты жалезам і сасной.
Ад плошчаў да лісточка на вярбе
Мы зноў цябе стварылі, родны
горад,
І рукатворным цёмна-сінім морам
Забавілі мы чаек да сябе.
Мы дзецям горад свой
перададзім,
Свой дом, свой дождж і месца
на заводзе...
А хочацца звязаць усе стагоддзі
У сноп адзін.
Бо Мінск у нас адзін.

Еўдакія ЛОСЬ

МІНЧАНКА

Я отроком покинул отчий дом:
За славой я в столицу
торопился...
Н. А. НЕКРАСОВ.

Рыпелі за акном калёсцы,
Расла трава за плот вышэй...
Я падрастала ў курнай вёсцы,
У вёсцы, што няма глушэй.
А так хацелася запёткай
Імчаць у горад над ракой,
Дзе мужная тужыла Цётка
І славіў час Купала мой.
Дзе нашы хлопцы-партызаны,
Сцягі узняўшы, як зару,
Маршыравалі пад баяны,
Ажно грымеў ад крокаў брук!..
Дзяўчынкай ветлаю, танклявай
Пакінула сваё сяло...
Спяшыла ў горад: не па славу,
А па святло я, па святло!
Вучыцца ехала; вучуся
Я і сягоння ў камяніц,
Як з цвёрдасцю быць у хаўрусе
І не дрыжаць, не падаць ніц...
Вучуся светласці ў рачулкі,
Што прамывае вечны глей;
А ўзнёсласці — у вежаў гулкіх,
А добрым думкам — у людзей!
Празрысты горад мой, як
шклянка,
І чалавеку па плячу...
Завуся з гордасцю мінчанкай—
І ёй да скону быць хачу!

Неўзабаве ўбачыць свет кніга «Гісторыя Мінска» — цяпер яна друкуецца на паліграфічным камбінаце імя Якуба Коласа. У стварэнні кнігі — падарунка слаўнаму юбілею сталіцы — прымае ўдзел і фальцоўшчыца друкарскага цэха камбіната Соня Ражанец.

Фота Ул. КРУКА.

ДЗВЕ З СЕРЫІ...

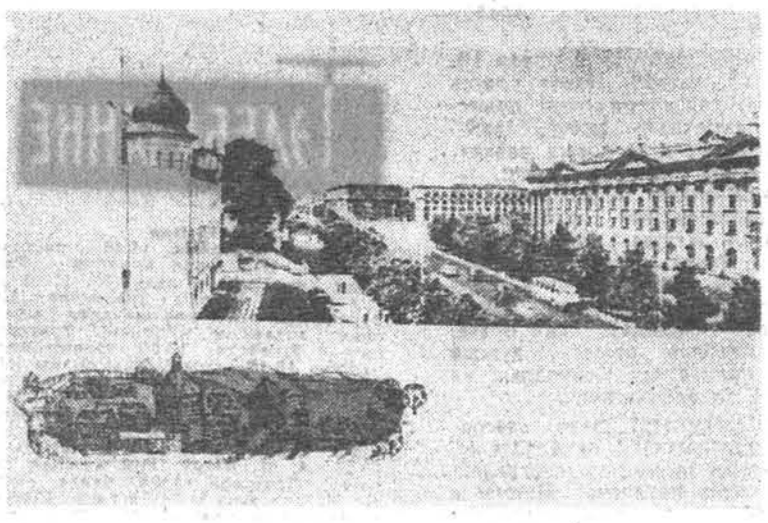

Да юбілею беларускай сталіцы ў выдавецтве «Беларусь» выходзяць у свет прыгожа афармленыя серыі паштовак з пейзажамі Мінска, створанымі фотамайстрамі А. і М. Ананьінымі. Над афармленнем паштовак працавалі мастакі Г. Гран і Ю. Кухараў.

ТРЫ ПЕСНІ ЛЮБВІ

Сяргей ГРАХОЎСКІ

Любімым складаюць песні, любімых не забываюць у радасці, а ў горы любяць яшчэ мацней. Па любімых сумуюць адразу пасля развітання, а сустрэча з любімым становіцца святам.

Ніколі не пытайце ў закаханых, за што яны любяць: ніхто не ведае, ніхто не адкажа.

Ёсць любоў да блізкага чалавека, ёсць любоў да роднай зямлі, да сцежак маленства, да матчынай песні. І ёсць любоў да горада, складаная і невыказная, як радасць і боль. Любімы горад—для мяне заўсёды жывы і неабходны, са сваім аблічам, са сваім характарам, настроем, дыханнем і думкамі, са сваёй маладосцю і сталасцю, са сваім жыццём і сваімі марамі, з мінулым і будучым, з дзесяцігоддзямі, пражытымі разам з ім. Я часта гавару з ім, як з найлепшым і шчырым другам. Ён усё помніць, усё ведае, усё разумее. Я заўсёды спяшаюся да яго, як на самае радаснае спатканне: ён—калыска маёй чалавечай сталасці, ён—мой вялікі дом, у ім усё знаёмае і сваё. Іду з вуліцы ў вуліцу, як з пакоя ў пакой, і скрозь пазнаю знаёмыя аблічы сяброў і тысяч людзей, з якімі яшчэ не паспеў пагаварыць і пасябраваць. Але я іх ведаю, адных даўно, другіх бачу ўпершыню і захапляюся іх высакароднай прыгажосцю, светлай заклапочанасцю і юнацкай весялосцю.

Самы прыгожы горад без добрых людзей — пустэльня, помнік даўніны, як Пампеі ці Карфаген. Нават калі мой горад тушыць агні і засынае, я слухаю яго дыханне, чую ўдары сэрца, заплюшчваю вочы і бачу тры аблічы любімага горада, яны, як тры песні, жывуць у маёй памяці і гучаць у душы.

Любімым заўсёды складаюць песні. За тры дзесяцігоддзі я ведаю тры розныя Мінскі: спачатку быў горад майго юнацтва. Пра яго

ПЕРШАЯ ПЕСНЯ

Яшчэ ніколі не бачаны, ты мне сніўся і мроіўся ў глухім *палескім мястэчку.* Тады да цябе ад краю майго маленства было далёка-далёка, намнога далей, як цяпер. Ты быў за сотым небасхілам, за лясамі і рэкамі, на світанні наступнага дня. Мы і сустрэліся з табой раніцай. Ад першай сустрэчы запомніліся ўсе колеры, пахі і гукі таго Мінска, які застаўся толькі ў памяці нямногіх старажылаў і маіх равеснікаў.

Сонечным і белым, нібы заліты сырадоем, здаваўся ты ў тое ранне. Па выбітым вільготным бруку Савецкай вуліцы цокалі падковы рамізніцкіх коней. Яшчэ былі зачынены аканіцы доўгіх жоўтых дамоў, што стаялі побач з прысадзістымі камяніцамі. Яны мне тады ўяўляліся вялізнымі гмахамі, а балконы здаваліся высунутымі шуфлядамі камодаў.

Я бачыў цябе яшчэ без Дома ўрада і помніка Леніну, без універсітэцкага гарадка і опернага тэатра. У пачатку Савецкай стаялі домікі з зялёнымі дворыкамі, а на Траецкай гары хлюпаў па гразі, гаманіў, крычаў і мітусіўся стракаты рынак, тырчалі паднятыя аглоблі сялянскіх фурманак. На адных віселі вянкі цыбулі, на другіх— сушаныя грыбы, на трэціх—ліпавае лыка.

Драўляны мост з патрэсканымі парэнчамі вісеў над Свіслаччу. За ім былі тысячы хат з тоўстага бярвення, ашаляваных і пабеленых домікаў з мезанінчыкамі, з высокімі парканамі і зграбнымі плоцікамі вакол палісаднікаў. Здаецца, былі тады за Свіслаччу толькі чатыры мураваныя дамы: касцёл на Залатой горцы, конная міліцыя, польскі педтэхнікум і кантора трамвайнага парка.

Я помню вузенькую Ленінскую вуліцу з магазінамі і цырульнямі, фатаграфіямі і чадную сталоўкаю насупраць гасцініцы «Еўропа», а на рагу Камсамольскай вуліцы — прысадзісты барак. У ім круцілі фільмы, якія яшчэ не ўмелі гаварыць. Помню святочныя парады і дэманстрацыі на плошчы Свабоды, камсамольцаў у юнгштурмаўках і дзяўчат у зялёных фуражках, студэнтаў у вясковых світках і работніц з чырвонымі касынкамі. Сюды ішлі старыя і дзеці з Камароўкі і Ляхаўкі, Старажоўкі і Серабранкі.

І ты не забыў, любімы горад, нашай маладосці, хоць і мала сведак тае пары засталося сярод нас. Але ў памяці жывых назаўсёды засталіся твае Гаспітальная і Правіянцкая, Садовая і Шырокая вуліцы, Шорны і Маляўшчыцкі завулкі, лужыны і хісткія дашчаныя тратуары абапал іх.

Пачатак трыццатых гадоў мяняў твае абрысы і твае аблічча: высока ў небе ўзняліся светла-шэрыя кубы Дома ўрада. Ён быў самы высокі ў нашай рэспубліцы. Казалі, што чырвоны сцяг на ім відзён з таго боку граніцы. А граніца праходзіла зусім побач — па Заслаўскіх і Койданаўскіх пералесках. Ты быў тады пагранічнікам і будаўніком: тынкаваў і фарбаваў карпусы універсітэцкага гарадка, заканчваў кінатэатр «Чырвоная зорка», закладаў падмурак тэатра оперы і балета на Траецкай гары. А ў полі, далёка за Камароўкаю, будавалася першая клінічная бальніца, узводзілася каланада Акадэміі навук, уздымаліся сцены Дома друку. Дымілі трубы тваіх заводаў «Камунар», «Энергія» і «Бальшавік», на беразе Свіслачы грукаталі і сіпелі машыны «Эльвода», а да яго малекечкі паравозік цягнуў ваганеткі з торфам. Гэта была твая індустрыя. І мы ганарыліся ёю. Першы трамвай, што з грукатам і звонам снаваў па Савецкай вуліцы, рассыпаючы сінія іскры, здаваўся цудам тэхнікі і самым шыкоўным транспартам. А машыны? Іх тады можна было палічыць па пальцах—некалькі грузавікоў і тры-чатыры «эмкі» палохалі коней, што вазілі цэглу і дошкі, дровы і зялёныя будкі з хлебам.

Ты ж, мабыць, не забыў і вескавыя паводкі, калі выходзіла Свіслач з берагоў і залівала па самыя дахі прыбярэжныя домікі, затапляла цяперашні парк імя Горкага. Вада пера*кочвалася праз драўляны мост,* па Савецкай, Садовай і Кастрычніцкай вуліцах плавалі лодкі, ратуючы людзей і скарб, а вада несла начоўкі і лесвіцы, куратнікі і венскія крэслы.

Я памятаю цябе ў бэзавым цвеце і ў пару лістапада, памятаю вузкія вуліцы, заваленыя высокімі сумётамі, памятаю бульканне веснавых ручаінак на пясчаных вуліцах і помню кожны дом ад Заходняга моста да політэхнічнага інстытута. Шумелі высокія таполі каля прысадзістага доміка на Савецкай вуліцы. У ім жыла бабулька, якая памятала ўсіх дэлегатаў I з'езда РСДРП, расказвала, хто дзе сядзеў, і паказвала самавар, з якога яны пілі чай. Гэта быў першы музей беларускай сталіцы. З зялёнай брамкі на Кастрычніцкай вуліцы кожны дзень выходзіў сярэдняга росту чалавек з кійком у руцэ. Ён ішоў лёгкаю хадою па дашчаных тратуарах Садовай, зварочваў на Савецкую, з адным вітаўся, з другім спыняўся і гаварыў, падыходзіў да кіёскаў, і ўсе ўсміхаліся яму. Яго ведаў увесь горад, яму кланяліся незнаёмыя людзі, за імназіркам хадзілі студэнты і маладыя рабочыя і шапталі адзін адному: «Ідзе Купала».

З Дома пісьменніка яны выходзілі разам з Якубам Коласам. Аўтар «Новай зямлі» быў падобен на вясковага настаўніка. І хадзіў ён асцярожна, нібы баяўся наступіць на баравік або на балотную купіну. Яны спыняліся на рагу Садовай і Савецкай, доўга пра нешта гаварылі, трымаліся за рукі, і, відаць, цяжка было развітвацца. Якуб Колас ішоў праз парк у свой домік з тоўстых круглякоў, памаляваных жоўтаю фарбаю, Купала знікаў за брамкаю, над якою звісала вецце старое таполі. Ніхто не думаў тады, што імёнамі гэтых звычайных з выгляду вялікіх людзей будуць названы тэатры, інстытуты, бібліятэкі, плошчы і вуліцы не толькі ў нашай рэспубліцы.

Яны жылі тут, на тваіх ціхіх вуліцах, і ты ганарыўся імі, жывымі класікамі, выдатнымі сынамі зямлі беларускай. А яны любілі і ганарыліся табою, радаваліся, як ты расцеш і харашэеш.

На Доме ўрада трапятаў чырвоны сцяг, універсітэцкі гарадок свяціўся сотнямі вокан, гудзеў галасамі будучых педагогаў і медыкаў, эканамістаў і хімікаў. Цяпер яны пасівелі. Яны прайшлі сотні ваенных дарог, лёс іх раскідаў па свеце, але кожны ўспамінае сваю маладосць і цябе, даваенны Мінск, той, зусім другі горад, які застаўся ў памяці нямногіх і на *унікальных здымках.*

Многія цябе ўспамінаюць абгарэлым, закураным і зруйнаваным, разбітым ушчэнт і апусцелым. Ты быў і такі. Зусім нядаўна. Нядаўна для тых, чыя маладосць хадзіла ў юнгштурмаўках і чырвоных касынках, а каму цяпер васемнаццаць і дваццаць гадоў, думаюць, што ты заўсёды быў такі прыгожы, зялёны, чысты і светлы, як сёння.

Але пра гэта —

ДРУГАЯ ПЕСНЯ

Яна будзе сумная, герaічная і суровая, як тыя гады, калі ты гарэў і не здаваўся, курчыўся ад болю і помсціў сваім катам.

Ты памятаеш чэрвеньскую *нядзелю 1941 года? Толькі што* заіскрылася хвалямі Камсамольскае возера, паплылі лодкі, ігралі аркестры, у неба ўзляталі зялёныя і ружовыя шары... Смех і песні заглушаў нуднапрарэзлівы гул матораў, над табою кружыліся чорныя самалёты з крыжамі на фюзеляжах і свастыкамі на хвастах. Ніхто не хацеў паверыць, што ляціць смерць, пагібель і гора на мір*ны і зялёны горад.*

Ты хацеў засланіць сваіх сыноў, ўратаваць дзяцей за тоўстымі сценамі камяніц, схаваць іх у глыбокіх сутарэннях, ты падстаўляў спіны дамоў пад смяротныя ўдары крупаўскага металу. Выбухі смерці адзін за адным скаланалі цябе, гарэла зямля і жалеза, плавілася цэгла, асядаў і развальваўся дом за домам. Вуліцы нядаўняй радасці сталі крэматорыямі і могільнікамі, плошчы — лобнымі месцамі, пакалечаныя сукі — шыбеніцамі для тваіх нескароных сыноў і дачок.

А калі па тваіх руінах загрукаталі падкаваныя боты, калі ты праваламі вокан убачыў цыбатых салдат з чарапамі на шапках, ты стаў воінам, страшным мсціўцам. Твае руіны стралялі і днём і ноччу, яны каралі гранатай і забойцаў на кожным рагу. На тваіх закураных сценах з'яўляліся гарачыя заклікі біць ворагаў, яны, як бікфордаў шнур, запальвалі гневам, помстаю і вераю ў перамогу людскія сэрцы — і зноў стралялі руіны па фашысцкай навалачы. Толькі табе давяралі грозныя падпольшчыкі свае тайны. Ты ўмеў маўчаць, умеў хаваць іх за сваімі сценамі, берагчы ад кулі і паганага вока. Не ўсіх мужных сыноў збярог у тыя страшныя гады ты, мой зняве*чаны* і зруйнаваны горад. Па іх і сёння журацца і плачуць твае бярозы і ліпы, з тваіх глыбінь прабіўся незгасальны агонь сэрцаў герояў апошняй вайны.

Ты на вякі запомніў гарачы дзень трэцяга ліпеня 1944 года: наўкол гарэла зямля, узлятаючы ў чорнае неба, неба вогненнымі слупамі працінала скрываўленыя дарогі і палі, лясы і акопы. А па тваіх патрушчаных камянях лязгалі гусеніцы запыленых танкаў, на іх гарэлі чырвоныя зоры, і адразу пасвятлела на тваіх колішніх вуліцах. Закураныя камяніцы крычалі: «Слава вызваліцелям!» І ты ўпершыню за тры гады ўбачыў усмешкі і слёзы радасці на тварах кабет і дзяцей, якіх так ашчадна хаваў у сваіх сутарэннях. Ты ўбачыў на грознай брані кветкі, зрэзаныя з кволых вазонаў. Іх працягвалі пасінелыя тонкія рукі тым, што прынеслі вызваленне і радасць свята твайго новага нараджэння.

Завалены друзам, скалечаны і спалены, ты стаяў, як вячысты дуб, разбіты навальніцаю. Але жылі твае карэнні, гатовыя пусціць маладыя і дужыя парасткі. Яны прабіліся і пацягнуліся да сонца. Ты нарадзіўся ізноў на руінах і папялішчах, казачна прыгожы — ад людское любві, магутны—ад сілы дужых рук, светлы—ад чысціні нашых добрых сэрцаў.

А памятаеш?
Не, гэта ўжо

ТРЭЦЯЯ ПЕСНЯ

Песня пра нараджэнне. Колькі разоў секлі цябе чужынцы мечам і палілі агнём, колькі разоў твае ўзвышшы, берагі Нямігі і Свіслачы засяваліся касцямі і зарасталі палыном? А ты ўзнімаўся ізноў. Твае сыны валілі лес і ставілі новыя зрубы, да неба ўзнімалі званіцы, насыпалі валы і клалі сцены.

Так было і ў апошнюю вайну. Яшчэ тлелі галавешкі на тваіх папялішчах, а над Домам урада ўзвіўся Чырвоны сцяг. Па тваіх руінах ішлі на Захад масквічы і сібіракі, казахі і грузіны, украінцы і сыны зямлі, стольным горадам якое ты быў, ёсць і будзеш. Яны гналі страшэнную пачвару з перабітым хрыбтом, каб яна ніколі болей не прыпаўзла на нашы палі, засеяныя шчасцем.

Ты памятаеш, як ішлі і ішлі чырванaзорныя палкі і дывізіі па тваіх папялішчах. Іх называлі «мінскімі». Ты не забыў імёны тых, што паміралі, каб жыў ты, каб гадаваліся і радаваліся дзеці тваіх абаронцаў і будаўнікоў.

У дзень твайго вызвалення неба Масквы свяцілася снапамі чырвоных, зялёных і сініх агнёў салюта. Сталіца Краіны Саветаў адзначала дзень твайго новага нараджэння. «Мы адродзім цябе, Мінск!» — У той жа дзень сказала партыя камуністаў.

І зазвінелі рыдлёўкі на тваіх яшчэ гарачых руінах. Тысячы тых, каго ты засланіў і збярог у пару ліхалецця, выйшлі на твае вуліцы і плошчы. Яны прыбіралі друз і каменне, пакручаныя агнём бэлькі, залечвалі глыбокія раны на тваім знявечаным целе. Тады ты ўбачыў, колькі ў цябе сяброў на нашай зямлі: Масква і Ленінград, Урал і Сібір, Ташкент і Горкі, Яраслаўль і Алма-Ата слалі табе свае дарункі, каб ты хутчэй акрыяў і стаў такім, як сёння. Не забудзь жа іх! Не, ты не забудзеш, бо і цяпер штодня цябе сагрэе цяпло і шчодрасць братніх сэрцаў.

Зніклі завалы і разбітыя закураныя сцены тваіх дамоў. Там, дзе некалі былі вуліцы, з'яўляліся вялікія пустыя плошчы. «Што ж далей? — пыталіся мы. — Якім ты будзеш, наш родны горад?» А ты ўжо быў. На вялікіх лістах паперы нараджалася твае новае аблічча, яно жыло ў думках тваіх дойлідаў. Ты ж помніш імёны Андросава і Абразцовай, Талмачова і Трахтэнберга, прафесараў Парусьнікава, Сямёнава і Палякова? Яны хадзілі па тваіх руінах і ўжо бачылі Ленінскі праспект і плошчу Перамогі, Паркавую магістраль, твае зялёныя бульвары і скверы, новыя вуліцы і мікраараёны. Табе і самому не верылася, што так хутка вырасцеш, што станеш такім прыгожым, прасторным і светлым, як сёння, што будзе дзівіцца і захапляцца табою кожны, хто хоць раз прыйшоў да цябе на спатканне.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

ПТУШКА ФЕНІКС ЖЫВЕ НЕ ТОЛЬКІ Ў КАЗЦЫ

Мінску споўнілася 900 гадоў. Кожны, хто ўпершыню завітае ў нашу сталіцу, здзіўляецца: які малады, сучасны горад! Няўжо вякі прайшлі па гэтых вуліцах і плошчах?

Не здзіўляйцеся. Горад стаіць на скрыжаванні бітых дарог гісторыі. Былі княжацкія звады, былі спусташальныя нашэсці і спаленні. Колькі разоў Мінск у крыві і попеле здабываў перамогу, каб нарадзіцца нанова.

Нават тады, калі толькі гарадзіўся і мураваўся ён, даводзілася змагацца. Менавіта, такі сэнс сілвое легенды пра казачнага заснавальніка горада—волата і чараўніка Менеска. Ён нібыта збудаваў на топкім беразе Свіслачы цудоўны млын «на сямі колах», дзе мука малолася не з жытніх зярнят, а з камення. Ніхто ніколі не бачыў волата і чараўніка. Апоўначы ён ездзіў на млыне па дарогах, збіраў харобрую дружыну з моцных і дужых. За каменнымі сценамі млына чуваць былі крыкі ваяў, гучалі музыка і песні. Малолася мука...

Хто спажываў яе, гэту муку? Вядома, каменнай мукою дружына Менеска карміла няпрошаных узброеных гасцей: на Мiншчыне трыццаць тысяч курганоў.

Самым жахлівым было апошняе, здаецца, зусім нядаўняе спаленне, бо яно ў нашай памяці, на нашых вачах.

3 ліпеня 1944 года Савецкая Армія і партызаны вызвалілі сталіцу Беларусі. Тады у цэнтры горада, між разбітых цагляных сцен, зелянелі цыбулявыя градкі, абгароджаныя жалезнымі рабрынамі спаленых ложкаў. На плошчы палавела жыта, а ў жыце крычалі перапёлкі... Балюча зашчыміць на сэрцы, як згадаеш тое лета.

Сумна пахне палын
на зарослых
гарбатых руінах.
І кавалкі цаглін
пад нагамі...
Ідзеш, як па мінах...
Там
усходцы вядуць
Праз паверхі пустыя
да зорак...
Каля ганку цвітуць
палыны
у глыбокіх разорах.

У глухіх палынах ляжаў горад. Ноччу совы кугакалі з цёмных муроў. Цьмяна гарэла святло гаркавых карбідак. Ваду насілі ў вёдрах са Свіслачы. Чарнеў выпалены карабок будынка Акадэміі навук, аблытаны калючым дротам: у немцаў там была казарма. Між высокіх калон чырванела цэглай новая прыбудоўка — лазня для салдат вермахта.

Тады ў грымотнай цішыні зазвінелі сякеры. Запахла глінай, фарбай, сырым пілавіннем. Падымалі горад. Мы. Сабе. Дзецям сваім і ўнукам.

Сонцам зязе прадом.
Скінь шынель!..
Іржавы лом
абатры над руінамі паклаў,
каб сівым палыном
рукі,
хлеб
і каханне
не пахлі.

Пасля фашысцкага нашэсця Мінск узняўся з попелу, як Фенікс—казачная птушка старажытнаегіпецкай міфалогіі, сімвал адраджэння і трываласці жыцця.

Горад паўстаў у новым, нябачаным за ўсе вякі хараcтве. Сонечны камень і росныя кветкі. На камені кветкі.

Шырока і шумна, з усходу на захад, плыве рака Ленінскага праспекта. Дзе вытокі шыракашумнай плыні? На праспекце сярод шматпавярховых святліц адразу не прыкмеціш сціплы драўляны домік.

У сакавіку 1898 года ў доміку, дзе жыў чыгуначнік Пятро Румянцаў, адбыўся Першы з'езд Расійскай Сацыял-Дэмакратычнай Рабочай партыі. Сабралася толькі дзевяць дэлегатаў—з Пецярбурга, Масквы, Кіева, Екацерынаслава. Глухі трывожны час. За вокнамі чуўся цокат падкоў — насупраць, праз вуліцу, размяшчалася конная жандармерыя. Далёка-далёка, у Шушанскім, той поўначчу ссыльны Ленін думаў пра наш лёс, аб лёсе ўсяго свету.

Драўляны домік мінскага чыгуначніка... Гэта пачатак пераможнага шэсця нашай партыі, бо Першы з'езд вырашыў стварыць партыю і абвясціў пра гэта ў сваім Маніфесце.

Ленінскі праспект... Як воін і рабочы, горад носіць ордэн Леніна—за мужнасць і працу. Шуміць, спявае, вірыцца магутная плынь нашага жыцця.

Горад ступіў далёка за ўскраіны, нават за лясныя ваколіцы. Новыя плошчы, праспекты, вуліцы, заводы—цэлыя раёны, гарады ў горадзе.

Толькі старыя сёння помняць бор за чыгуначным пераездам на Магілёўскай шашы, куды наведваліся калісь мінскія грыбнікі. Там стаялі тры карчмы пры лясной дарозе... На Магілёўскай магістралі вырас новы горад. Гэта Заводскі раён, індустрыяльнае сэрца рэспублікі: аўтамабільны, трактарны, падшыпнікавы, мотавеласіпедны, маторны, запасных частак, аўтаматычных ліній і іншыя заводы. Шумныя зялёныя вуліцы, палацы, школы...

Кожная сталіца з'яўляецца нібыта аблічам краіны — тут, як у фокусе, люструецца ўсё, чым знакаміта, багата зямля, тут адчуеш і ўбачыш і мужнасць, і працу, і культуру народа. Па фотаздымках і кінастужках пасля вайны ўвесь свет даведаўся аб руінах і папялішчах Мінска. А цяпер—зноў здзіўленне ў вачах свету: шырока развінуў плечы, спявае, вучыцца, вынаходзіць, піша кнігі, шуміць наваселлямі адзін з самых прыгожых гарадоў.

Менск, Менеск, Мінск... Птушка Фенікс жыве не толькі ў казцы.

Анатоль ВЯЛЮГІН.

Піліп ПЕСТРАК

КІРМАШ

УРЫВАК З ПАЭМЫ

Даўнасць ціхая сэрца варушыць
І вядзе, як да вешчых былін...
Бачу — едзе абоз беларусаў
У свой даўні застоены Мінск.

Горад, горад... Ты свежасцю
нейкай
Патыхаеш у вочы сялян,
Ажыўляеш часовай уцехай
Навіною для ўсіх, дзе ні глянь.

Тут не хаты, саломаю крыты,
Не збуцвелы, пахілены плот,—
Вось у цэнтры стаяць камяніцы,
І жыве тут іначай народ.

А кірмаш... Не акінуць і вокам...
Як шуміць і кляхоча прыбой,
Стогалосая мова шырока
Усё ўбірае і тлуміць сабой.

І чаго тут няма для прыманкі —
Стужкі, пацеркі, хусткі вісяць,
І «Разлуку» іграе шарманка
Сярод віску свіней, парасят.

На шарманцы заморская птушка
Пазірае звысока вакол,
Вабіць людцаў шарманшчык-
дакука:
«Падыходзьце, хто з лёгкай
рукой!

Вам заморская птушка, пабачце,
Усё раскажа, хоць што запытай,
Дасць у рукі білецікі шчасця,
Разгарні, пра свой лёс прачытай!»

Падыходзяць дзяўчаты і хлопцы,
Маладзіцы, старыя ў чаргу,
Кожны шчасця даведацца хоча —
Мо там злыдні каго сцерагуць!

Ці мо трапіць ў кішэню капейка!—
Станеш раптам шчаслівы, багат,
Хлопцу трапіцца мілая дзеўка,
А к дзяўчыне навернецца сват!

Прадалі свае скарбы сяляне...
Што ж далей!—трэ падумаць
крыху,
Бо ніколі «даходаў» не стане,
Каб дзіравую згораць страху.

Гэтых дзірак вялікая колькасць —
На адзежы, у пуні, ў хляве,
І дзесятнікі ў вокны галосяць
Несці грошы ў валасць, павет.

Расплаціцца з царом за падаткі,
Доўг аддаць купаку-ліхвяру,
Дацьураднікам добрыя ўзяткі —
Што ж застанецца гаспадару!

Але як ні было там, а трэба
Штось для радасці дзецям
купіць—
Трохі мінскага сітнага хлеба,
Абаранкаў узяць — не забыць.

А пасля трэба чаркаю горкай
Свае ў корчмах заліць «барышы»
І прыяцельскай п'янай гаворкай
Выліць скаргі збалелай душы.

І пайшлі так сусед і знаёмы
За карчомны, гарэлачны стол,
Загудзелі ўсе корчмы, як звоны,—
Даў народ свайму сэрцу прастор.

Дзе гаворка, дзе песня, дзе
сварка,
Дзе абдымкі ў слязах, дзе
праклён,—
Усіх жаданні, як клятва над
чаркай
Новых, лепшых і радасных дзён.

Потым п'янай ішлі талакою
Па выбоях, каменнях-ілбах,
Усе шукалі для сэрца спакою,
Пазіралі чагось па баках.

Розных крамаў з таварамі
стольکі—
Усё мінаюць, ідуць напралом,
Ім патрэбны яшчэ манапулькі
З гэтым царскім двухглавым
арлом.

Падымаліся к роту бутэлькі,
Разбіваліся потым аб брук,—
Манапольныя царскія меркі
Дадавалі ім сілу і рух.

Загараліся сэрцы пажарам,
Рвалі к бунту мяшчанам на здзіў,
Аж на конях звісалі жандары —
Свіст нагаек і крык: «Разыдзісь!»

КАБ ПАВЕРЫЎ КОЖНЫ СЛУХАЧ...

Песня як музычны твор зусім неаддзельная ад спевака. І часта пуцёўку ў жыццё песні дае менавіта выканаўца.

Зусім нядаўна кампазітар Астроўскі разам з паэтэсай Інай Кашэжавай стварылі «Месячны камень» — песню паэтычную, тонкую, з пэўным настроем. Першая выканаўца вельмі «прыземліла» яе, і песня страціла сваю «изюминку». Асаблівасць, надзвычайнасць «Месячнага каменя» добра адчуў і перадаў Эдуард Хіль. Менавіта ў яго выкананні песня зайграла, знайшла сваю аўдыторыю.

Праблема выканаўчасці надзённа і сур'ёзна стаіць сёння. Доўгі час яна зводзілася толькі да разбору вартасцяў і недахопаў двюх манер: спявання мікрафоннага і галасавога.

Спрэчкі аб «правамернасці» існавання розных стыляў і манер ідуць дзесяцігоддзі. На самай справе, у нашы дні мікрафон вельмі зацвердзіўся на эстрадзе і не беспадстаўна. У вялікай канцэртнай зале мікрафон набліжае выканаўцу да слухача, дае магчымасць любому з нас адчуць, што выканаўца спявае толькі для яго — а гэта так важна ў мастацтве. У руках сапраўднага спевака мікрафон — сродак для стварэння самых танчэйшых нюансаў, для перадачы здзіўляючай па прыгажосці палітры чалавечага настрою. І колькі такіх майстроў мы ведаем. Эдзіт Піаф, Жульет Грэко, Іў Мантан, Шарль Азнавур, Клаўдзія Шульжэнка, Гелена Веліканава і Уладзімір Трошын, Мая Крысталінская і Эдзіта П'еха...

Гавораць, што выкананне песні артыстам, які не валодае вялікім голасам, — мода, што прыйшла да нас з іншых краін. Гэта няпраўда. Яшчэ з канца мінулага стагоддзя ў рускіх драматычных тэатрах устанавіліся традыцыйныя серады ці пятніцы, на якіх драматычныя акцёры выступалі як канцэртанты, выконваючы не толькі маналогі са спектакляў, але папулярныя рамансы і песні. У іх не было вялікіх вакальных дадзеных. Іх мастацтва падкупляла шчырасцю пачуцця, артыстызмам, музычнасцю, вялікай культурай і сапраўднай думкаю. Славутая Камісаржэўская спявала там грудным мяккім голасам раманс Гуэрчыа «Ах, не любил он», які яна першая ўвяла ў спектакль «Бесприданница». Нарэшце, Клаўдзія Шульжэнка, так любімая народам выканаўца лірычных песень, і Леанід Уцёсаў, які аднойчы сказаў: «А голасу калі не хапала, я пеў яе сэрцам сваім».

Са з'яўленнем такога вялікага тэхнічнага сродку, як мікрафон, спевакоў, якія не маюць вакальных дадзеных з пункту гледжання сапраўднага пеўчага мастацтва, стала вялізарнае мноства. Сярод іх ёсць таленавітыя, музычныя, з добрым густам. Але ёсць і такія, якім мікрафон яўна проціпаказаны. Бо ў мікрафона яшчэ адна ўласцівасць, пра якую забываць нельга: ён узмацняе не толькі добрае, ён паказвае, як павелічальнае шкло, усе недахопы, асабліва тыя, што сведчаць аб дрэнным гусце.

Калі ў адной з перадач Маскоўскага тэлебачання было зададзена пытанне: якіх выканаўцаў тэлегледачы больш любяць — спевака з голасам ці спевака музычнага, але які не валодае яркімі вакальнымі дадзенымі, каля тысячы гледачоў у сваіх пісьмах рашуча выказаліся за першага: «Песня таму і называецца песняй, што яна не расказваецца, не дэкламуецца, а іменна пяецца».

Гэта, вядома, зусім правільна. Але выканаць песню можа далёка не кожны, нават хто валодае цудоўным голасам. Як у кожнага жанру, у песні свае законы. Вось у гэтым і заключаецца другая састаўная частка праблемы выканаўчасці, а магчыма, нават першая па значнасці, бо, зрэшты, не так нават важна, у якой манеры выканаўца спявае — сапраўдны майстар заўсёды праявіць сябе.

Выканаўчасць — паняцце непастаяннае. У трыццатыя-саракавыя гады, напрыклад, на першым плане быў усё-такі вакал — успомніце, як пелі, менавіта пелі, Уладзімір Бунчыкаў, Уладзімір Нячаеў, Вера Красавіцкая. Цяпер выканаўца не можа быць проста вакалістам, нават выдатным. Ці не таму нас так вабяць часам мікрафонныя спевакі, што яны раней за іншых адчулі дыханне часу? Яны навучыліся несці песню, несці яе думку, рабіць значным кожнае слова — і ўсё гэта мякка, музычна і ненавязліва (я маю на ўвазе добрых выканаўцаў). Але магчымасці іх усё ж абмежаваны. Тым больш што песня сёння — гэта або разгорнуты маналог, або драматычная паэма з развітай шырокай мелодыяй, насычанай аркестравым суправаджэннем, якую нельга прашаптаць «а ля інтым» у мікрафон.

Сучасны выканаўца павінен засяродзіць у сабе вельмі многае: голас, акцёрскае майстэрства, думку, музычнасць — толькі тады ён зможа па-сапраўднаму несці песню. Песню трэба выканаць так, каб кожны слухач паверыў, што акцёр усё гэта сам адчуў, перажыў, прадумаў і праз уласнае бачанне данёс да нас. І трэба сказаць, што такія выканаўцы ў нас ужо з'явіліся: Георг Отс, Юрый Гуляеў, Эдуард Хіль, Муслім Магамаеў...

Як не выкінеш з песні слова, так і не аддзеліш яе ад выканаўцы. Таму выканаўчае «заўтра» — ёсць будучыня савецкай песні.

Жанна ДАЗОРЦАВА,
музыказнаўца,
(АДН).

ГУМАР НАШЫХ СЯБРОЎ

ДЫЯЛОГІ

— Ты звярнула ўвагу на тую брунетку ў трамваі?
— Гэта тая, з зялёнымі вачыма, у чорным касцюме, з чырвонай сумачкай і ў чырвоных туфлях?
— Ага!
— Падумаць толькі, я на яе нават не зірнула.

— Калі ты будзеш добры, — гаворыць бабуля ўнуку, — ты трапіш у рай, а будзеш непаслухмяны — у пекла.
— Добра, бабуля, а што трэба зрабіць, каб трапіць у кіно?

— Не ўзнімай такога гвалту, калі тата спіць!
— Так, але калі ён не спіць, ён б'е мяне за тое, што я ўзнімаю гвалт.

Аднойчы раззлаваная мама сказала свайму пяцігадоваму сыну:
— Мікі, ты самы нядобры з усіх дзяцей на свеце!
— Няўжо ты ведаеш іх усіх, мамачка?

— Праўда, у гэтым капелюшы я выглядаю, прынамсі, на дзесяць год маладзей?
— А колькі вам год?
— У капелюшы ці без яго?

РАЎНІВЕЦ

Муж і жонка спыніліся перад вітрынай магазіна.
— Гэты касцюм цудоўны, — сказала жонка. — Ен мне так спадабаўся!..
— Тады хутчэй ідзем адсюль, — адказаў муж. — Ты ведаеш, што я вельмі раўнівы.

СУМ

— Чаму ты такі сумны? — пытае адзін прыяцель другога, сустрэўшыся з ім на вакзале.
— Ды вось жонка едзе на месяц да сваякоў.
— Няўжо гэта цябе так устрывожыла?
— Ды што ты! Калі ў мяне будзе вясёлы твар, яна проста нікуды не паедзе.

НЕЦІКАЎНАЯ

— Ты ведаеш, дзе я здабыў гэтыя грошы для твайго новага купальнага касцюма?
— Ты ж ведаеш, дарагі, што я ніколі не была цікаўнай, — далікатна адказвае жонка.

— Сынок, што ты нарабіў! Ты разбіў дарагую статуэтку, якой больш за трыста год!
— А я спалохаўся, тата. Думаў, што яна новая!

— У вашай цешчы цудоўныя валасы. Яна, відаць, вельмі глядзіць за імі.
— Яшчэ б! Кожную ноч яна замыкае іх у шафе.

Пераклала з сербска-харвацкай мовы
Людміла БАДЗЬ.

— Тут грошы, там грошы... А дзе ў гэтым доме соль, чорт яго ведае!

— Вядома, я згодзен з Дарвінам. Так, мы стрыечныя браты, толькі аддай ключ ад клеткі!

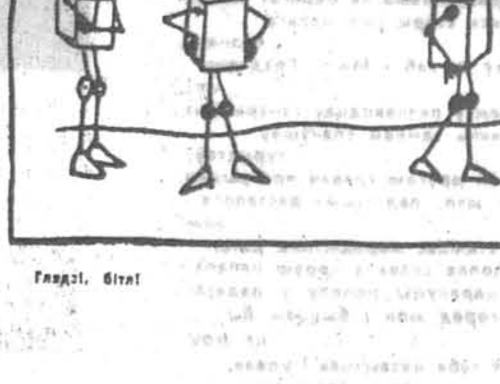

Глядзі, біта!

СВЕЦКАЯ ХРОНІКА

Рэдактар С. адмовіўся ўдзельнічаць у турысцкай экскурсіі «Едзем у невядомае», заявіўшы, што паездка ў невядомае не задавальняе яго, паколькі жыхарам многіх гарадоў ён вінаваты грошы.

Як сцвярджаюць дасведчаныя, пан Р., які абяцаў сваёй нявесце ажаніцца з ёю, калі выйграе мільён у таталізатары, каб пазбегнуць нечаканасцей, наогул перастаў гуляць.

На прыёме ў мужа і жонкі О. да пані Люлі (прозвішча і адрас вядомыя рэдакцыі) заляцаўся элегантны пан, які расказаў ёй пра сваю даваенную маёмасць, заводы і асабнякі. На развітанне пані Люля дала элегантнаму пану свой даваенны нумар тэлефона.

Злоўлены на месцы злачынства кішэнны злодзей С. заявіў, што, як паказвае статыстыка, кожны васемнаццаты грамадзянін робіць злачынствы, таму ён, будучы чалавекам адзінокім і не абцяжараным сям'ёй, вырашыў ахвяраваць сабою дзеля астатніх семнаццаці.

З часопіса «Польскі агляд».

Гібрыдныя сады Беларускага навукова-даследчага інстытута пладаводства, гароднінаводства і бульбы цяпер у буйнай, духмянай квецені. Тут, у квітнеючых садах, працуюць навучэнцы Мінскай аднагадовай школы брыгадзіраў-пладаводаў і гароднінаводаў. Пад кіраўніцтвам навуковых работнікаў інстытута яны праводзяць доследы па гібрыдызацыі пладовых дрэў. На здымку вы бачыце навучэнку гэтай школы Ніну Ліль.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ТРЫ ПЕСНІ ЛЮБВІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.).

Хто ж цябе падняў з руін і попелу, хто даў табе новае жыццё на старажытнай зямлі дзевяцьсотгадовай гераічнай гісторыі, хто вылепіў тваё аблічча і ўдыхнуў гарачую жывую душу? Хто цябе паставіў на вякі, каб ніводная бура і навальніца ніколі не зламала? Хто? Іх тысячы, блізкіх і далёкіх сяброў. Імя ім — непарушнае савецкае братэрства. Гэта яны кавалі для цябе сталь на заводах Магнітагорска і Кузнецка, гэта яны прысылалі табе цэмент і бетон, самыя яскравыя фарбы і шкло з гарадоў, якіх ты ніколі не бачыў, але іх імёны ўпісаў у сваё сэрца. Яны сталі назвамі новых вуліц — Маскоўская, Ленінградская, Уральская, Волгаградская, Уфімская, Томская — у іх уся геаграфія нашай краіны.

Твае сыны разбіралі завалы і клалі першыя падмуркі на праспекце, якому далі імя Леніна. Яны мерзлі на рыштаваннях, угіналіся пад цяжарам бэлек, працавалі па дзве змены, не заўсёды былі сытыя, а, прыйшоўшы з работы, не было дзе сагрэцца і абсушыцца: ішла ж вайна, яшчэ гарэлі гарады за Віслаю і Одэрам, а ты нараджаўся ізноў, новы, зусім не падобны на сваіх папярэднікаў. Ужо загараліся агні ў цэхах заводаў і ў класах адбудаваных школ, ажывалі трамваі і першыя кварталы новых вуліц. Ужо пахла не курадымам, а смалою ачэсаных бэлек, вапнаю і пакостам, жалезам і потам муляраў і бетоншчыкаў. Хто ж яны былі? Ты помніш імёны і аблічча Дзяніса Булахава і Анфіла Філіпава, Ніны Бярозкінай і Лявона Баннага, Сямёна Місунова і Цімафея Фандо, Станіслава Ярашэвіча і Міхася Яроменкі.

Твае сцены сагрэты цяплом іх рук, іх дыханнем, іх сэрцамі. А за імі ішлі тысячы юнакоў і дзяўчат, салдатак і ўчарашніх афіцэраў. Яны дзяўблі мёрзлую зямлю і клалі сцены аўтамабільнага і трактарнага заводаў, камвольнага і тонкасуконнага камбінатаў, узводзілі карпусы інстытутаў і кінатэатраў. Яны і сёння стаяць на рыштаваннях тваіх новых раёнаў. Запомні іх імёны і пра ўсіх раскажы нашчадкам. Ты ж будзеш жыць, прыгажэць і маладзець вечна. Дык не забудзь!

Я кожны дзень хаджу на спатканне з табою, хаджу і слухаю, як шапоча лісце ў Купалаўскім скверы, як шумяць над Свіслаччу вербы, як весела смяюцца і спяваюць закаханыя пары. Іду, успамінаю, думаю і гавару з табою, мой дзевяцісотгадовы юнак, горад маёй маладосці і сталасці, горад маіх надзей і летуценняў. Ды хіба толькі маіх? Кожны, хто аднойчы сустрэўся з табою, палюбіў і запомніў твае прасторныя праспекты і ўтульныя плошчы, твае светлыя магістралі і ціхія бульвары з дыванамі самых яскравых і водарных кветак, твой спакойны і ўпэўнены рытм, твае блакітныя світанні і пурпуровыя закаты.

Ты заўсёды розны і новы. Табе цесна ў колішніх межах, ты даўно іх пераступіў і выйшаў на ўзгоркі Зялёнага Лугу, на палі за Харкаўскай вуліцай, на Ракаўскую шашу, на Чыжоўскія прасторы. Кожны твой новы раён — гэта цэлы горад, падобны на дзівосную паэму з каменю і шкла, з кветак і маладых прысад.

Ты за два дзесяцігоддзі нарадзіўся, вырас, узмужнеў і стаў адным з прыгажэйшых гарадоў Еўропы.

А якім ты будзеш праз 10, праз 15 гадоў? Нават уявіць цяжка: узнімуцца сотні прыгожых высотных дамоў, забудуюцца дзесяткі новых раёнаў, вырастуць цяністыя паркі, засінеюць азёры і басейны, па празрыста-чыстай Свіслачы паплывуць катэры і байдаркі, з'явяцца новыя магістралі з бясшумнымі тралейбусамі і трамваямі, засвецяцца рампы новых тэатраў і палацаў. Так будзе. Гэта зробяць розум і дужыя рукі працавітых і шчодрых на любоў да цябе мінчан.

Ты пачынаеш новае стагоддзе, адроджаны і памаладзелы. Пройдуць гады, і ты сустрэнеш наступныя пакаленні. Нічога ж не забудзь, раскажы ім пра ўсе пакуты і радасці, перадай прывітанне ад тых, хто ўклаў сваю энергію і любоў у кожную тваю цагліну, у кожны камень, у кожную галінку, хто склаў цябе, як песню.

Жыві і харашэй вечна, будзь горадам шчасця, міру, свята і натхнення.

Добрай раніцы, мой дружа, мой родны любімы горад!

ЛЕКЦЫІ ПА МУЗЫЦЫ

Чарговую лекцыю-канцэрт «П. Чайкоўскі» падрыхтавалі педагогі Пінскага музычнага вучылішча.

Агляд жыцця і творчасці кампазітара зрабіла З. Ніколаенка. У ілюстрацыях удзельнічалі Г. Ланішык, Р. Зыскіна, Г. Манастырская, салісткі гарадскога Дома культуры З. Бабчонак і Г. Серада, хор навучэнцаў. Выконваліся інструментальныя творы, рамансы, урыўкі з опер.

Пазаштатнай «лекцыйнай» работай кіруе ў вучылішчы педагог А. Звонкіна. Дзякуючы намаганням лектараў навучэнцы значна пашырылі свае музычныя веды.

Ф. БАРЫСАВА.

ВЫХОДЗЯЦЬ НА ЭКРАНЫ

«СЛОВА ПРА ВАНДУ ВАСІЛЕЎСКУЮ»

Гэты фільм — апавяданне пра выдатную ўкраінскую і польскую пісьменніцу Ванду Васілеўскую, пра яе лёс, творчы шлях, грамадскую дзейнасць.

Выпушчан Украінскай студыяй хранікальна-дакументальных фільмаў.

«НАШЧАДКАМ ЗАВЕШЧАНЫ ВЕРШ»

Абай быў адным з тых вялікіх паэтаў, якія стварылі неўміручыя творы пра сваю эпоху. Сваім сучаснікам, сваёй нацыянальнай гордасцю называюць Абая нашчадкі.

Фільм пра выдатнага казахскага пісьменніка выпусціла кінастудыя «Казахфільм».

«РАЗАМ З САЛДАТАМІ»

Той, хто бачыў Маскву ў чэрвені сорак першага года, ніколі не забудзе плакаты ваеннага часу. Здаецца, сама Радзіма звярнулася да нас голасам маці.

Знішчаць фашыстаў дапамагалі і плакаты савецкіх мастакоў. Малюнкам мастакоў, якія сталі своеасаблівым летапісам вайны, і прысвечана стужка Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў.

«ДАКРАНАННЕ ДА ВЕЧНАСЦІ»

Ен нарадзіўся амаль за паўстагоддзя да Кастрычніцкай рэвалюцыі і шукаў у талмудзе сэнс жыцця. Адказу не знайшлося, і дваццацігадовы равін кінуў бога, каб тварыць цуды мастацтва. Аказалася, што дар у яго для гэтага боскі.

Пра жыццё і творчасць скульптара Ісака Якаўлевіча Іткінда расказвае кінанарыс вытворчасці кінастудыі «Казахфільм».

«НАРОДНАЕ МАСТАЦТВА СЕНЕГАЛА»

Тры з паловаю мільёны жыхароў у маленькай рэспубліцы Сенегал. А колькі ў іх песень? Гэтага яшчэ ніхто не змог падлічыць.

Сенегальцы спяваюць, калі радуюцца ці гаруюць, спяваюць за гульнёй і за работай. Не менш, чым песню, любяць яны і танец. Пра яркія афрыканскія песні і танцы — гэты фільм.

Вытворчасць Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў.

«ЛОНДАНСКІ КАНЦЭРТ»

Так называецца кінарэпартаж пра гастролі артыстаў балета Вялікага тэатра Саюза ССР у Лондане.

Вытворчасць Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў.

ПОЛЬШЧА РЫХТУЕЦЦА

POLSKA AGENCJA INTERPRESS для ЛіМа

У СВЯТЛЕ ДАКУМЕНТАЎ, ПУБЛІЦЫСТЫКІ, РЭПАРТАЖАЎ

Сёлета польскія выдавецтвы выпусцяць некалькі дзесяткаў кніг, звязаных тэматычна з 50-годдзем Вялікага Кастрычніка. Сярод новых публікацый, побач з творамі мастацкай літаратуры, асаблівай увагі заслугоўваюць зборнікі дакументаў, публіцыстыка і рэпартажы, якія знаёмяць чытача з гісторыяй і сённяшнім днём Краіны Саветаў.

Перш за ўсё трэба ўказаць на «Кнігу біяграфій палякаў — удзельнікаў Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі», падрыхтаваную да выдання супрацоўнікамі Інстытута гісторыі партыі пры ЦК ПАРП, манаграфію «Палякі і рэвалюцыйныя воінскія злучэнні ў Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайне ў СССР у 1917—1920» і працу «Рэвалюцыйнае хваляванне ў польскай вёсцы ў 1917—1919 гг.».

Выйдзе шмат мемуараў, у тым ліку «Кніга ўспамінаў палякаў — удзельнікаў грамадзянскай вайны ў СССР (1917—1921)», успаміны Фелікса Кона «За 50 год», Соф'і Дзяржынскай «У гады вялікіх баёў», успаміны польскага ветэрана рэвалюцыі З. Куша «1917 год». Запланавана выданне цікавай кнігі «Успаміны аб поездзе смерці». Гэта белетрызаваныя мемуары польскага рэвалюцыянера З. Стэфанскага аб драматычным перыядзе знаходжання аўтара ў белагвардзейскім палоне ў час грамадзянскай вайны.

Палітычную публіцыстыку, звязаную з вялікім юбілеем, будуць прадстаўляць брашура Г. Яблонскага і А. Кручкоўскага «Значэнне Кастрычніцкай рэвалюцыі для станаўлення нацыянальнага быту і дзяржаўных і грамадскіх адносін у Польшчы», работа Э. Басінскага «Кастрычніцкая рэвалюцыя і сучаснасць». «Мільёны людзей на свеце» будзе называцца кніга, якая складаецца з выказванняў аб рэвалюцыі, што друкаваліся ў сусветнай прэсе ў дні Кастрычніка. Выйдзе таксама з друку «Анталогія савецкага рэпартажу ад перыяду рэвалюцыі да нашых дзён» і том сучасных рэпартажаў, напісаных групаю польскіх літаратараў «Савецкі Саюз — 50 год пасля рэвалюцыі».

ШТО ТЫ ВЕДАЕШ ПРА ВЯЛІКІ КАСТРЫЧНІК?

Віктарыны пра Савецкі Саюз, конкурсы чытачоў, мастацкія і літаратурныя конкурсы, якія арганізуюцца сёлета, канцэнтруюць увагу іх удзельнікаў на значэнні Вялікага Кастрычніка і яго ўплыве на гісторыю нашага часу. Музей імя Леніна арганізаваў літаратурны і паэтычны конкурс для аматараў літаратуры, названы «Ленін і яго ідэя». Галоўнае праўленне Таварыства польска-савецкай дружбы аб'яднала чытацкі конкурс «Кніга на службе прагрэсу і міру» са спаборніцтвам бібліятэк; члены Саюза сацыялістычнай моладзі і Саюза сельскай моладзі ўдзельнічаюць ва ўсяпольскім турніры чытачоў, прысвечаным савецкай літаратуры. Цікавым абяцае быць усяпольскі конкурс на дзіцячы плакат або малюнак «Ленін і рэвалюцыя ў вачах дзіцяці».

«Маладзёжны год дружбы», які традыцыйна арганізоўваецца Саюзам польскіх харцэраў пад лозунгам «Па слядах польска-савецкай дружбы», уключае сёлета таксама конкурс «Помнікі дружбы», хроніку-эстафету «Мая сустрэча з Кастрычнікам» і многія іншыя мерапрыемствы.

Студэнты будуць удзельнічаць ва ўсяпольскім паэтычным фестывалі «Моладзь — Вялікаму Кастрычніку». Для выпускнікоў вну арганізаваны ўсяпольскі конкурс на дыпломную работу або работу для студэнцкага навуковага гуртка, звязаную з савецкай тэматыкай, якая ўлічвае праблематыку Кастрычніцкай рэвалюцыі.

50-ГОДДЗЕ КАСТРЫЧНІКА НА ПОЛЬСКІХ ЭКРАНАХ

Фільм «Вернасць маці» Марка Данскога адкрыў у Польшчы агляд савецкай кінематаграфіі, які працягнецца да канца года. На экранах Польшчы будуць дэманстравацца 33 савецкія фільмы, у тым ліку восем класічных стужак. У гэты фестываль, арганізаваны ў сувязі з 50-годдзем Кастрычніка, уключаны таксама савецкія кароткаметражныя фільмы і архіўныя фільмы. Польскія гледачы змогуць убачыць цікавыя новыя творы савецкіх кінематаграфістаў, у тым ліку дзве серыі «Вайны і міру», фільмы «Першы настаўнік», «Герой нашага часу», «Дарагі мой чалавек», «На франтах грамадзянскай вайны», «Гранатавы бранзалет» і «Зося» — фільм, пастаўлены з удзелам польскіх акцёраў і аператара.

Арганізоўваюцца выстаўкі, прысвечаныя 50-годдзю кінематаграфіі Краіны Саветаў, савецкаму кінаплакату, малюнкам і эскізам Эйзенштэйна. Цэлы рад мерапрыемстваў рыхтуюць таксама дыскусійныя кінаклубы — у кожным ваяводстве яны правядуць семінары і агляды, прысвечаныя класічным творам савецкай кінематаграфіі.

Трэба падкрэсліць, што ў 1967 годзе значна пашырыцца польска-савецкае супрацоўніцтва ў вытворчасці фільмаў. Польская кінематаграфія паможа савецкім кінематаграфістам пры здымках фільмаў «Вызваленне Еўропы», «Шчыт і меч», «Чалавек — мой брат», «Я вярнуся да цябе, Расія», «Бальшавік Пятроў»; у сваю чаргу савецкія кінематаграфісты памогуць пры здымках «Пана Валадыеўскага» (па аднайменнаму раману Г. Сянкевіча), над якім пачаў работу рэжысёр Е. Гофман, і кінарэпартажу пра сучасную Сібір, які мае намер зняць рэжысёр Е. Босак.

З «ЭРМІТАЖА» У ПОЛЬШЧУ

У год святкавання 50-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі польская грамадскасць пазнаёміцца з шэдэўрамі класікаў рускага жывапісу, з мастацтвам народаў СССР, з жывапісам, скульптурай, графікай, фатаграфіяй буйнейшых савецкіх дзеячоў мастацтва.

Многія творы мастацтва прышлюць савецкія музеі, у прыватнасці «Эрмітаж»; на выстаўках будуць паказаны таксама арыгіналы, якія захоўваюцца ў польскіх музеях. Цэнтральнае бюро мастацкіх выставак падрыхтуе 50 пастаянных і 80 перасоўных выставак. Школьная моладзь зможа пазнаёміцца з 200 выстаўкамі, якія суправаджаюцца лекцыямі і кінафільмамі. Польскае Таварыства сяброў выяўленчага мастацтва арганізуе ў сваіх аддзяленнях яшчэ 50 выставак.

У Кракаўскім Нацыянальным музеі можна будзе ўбачыць рускія габелены і арыгіналы карцін мастакоў XVIII і XIX стагоддзяў са збору «Эрмітажа». Варшаўскі Археалагічны музей арганізуе выстаўку, прысвечаную савецкім археалагічным адкрыццям, на якой будуць, у прыватнасці, паказаны славутыя «скіфскія скарбы». Рад выставак будзе прысвечаны тэме «Кастрычніцкая рэвалюцыя ў творчасці польскіх і савецкіх мастакоў». Музеі рыхтуюць таксама выстаўкі кніг і дакументаў аб развіцці савецкай культуры і мастацтва, ахове помнікаў, мастацкіх школах.

М. ЯНІЦКІ.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

16 мая

Першая праграма. 16-45—праграма перадач. 16-50—для акцябрат. «Расказы [illegible]» (М). 17-20 — для дзяцей. «Першая знаёмства». Перадача-канцэрт, прысвечаная віцебскаму ансамблю «Зорка». Трансляцыя з Віцебска. 18-00—тэлевізійныя навіны. 18-10—тэлевізійны фільм (М). 18-50—да 50-годдзя Савецкай улады. «Рабочы клас—вядучая сіла ў будаўніцтве камунізма». Гутарка кандыдата гістарычных навук Я. А. Васілеўскай. 19-10 — музычны антракт. 19-20—А. П. Чэхаў. «На вялікай дарозе». Прэм'ера тэлевізійнага спектакля. Перадача з Ленінграда. 20-30—тэлевізійныя навіны (М). 20-50—для юнацтва. «Шукальнікі». Тэлевізійны клуб (М). 21-50—Мінску — 900 гадоў. «Дом на плошчы Свабоды». Перадача другая. Расказ пра вакальны факультэт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. 22-20 — Усесаюзны фестываль самадзейнага мастацтва. Магілёўскі агіттэатр «Усмешка».

Другая праграма. 17-20—«Савецкая музычная культура». Талінская дзяржаўная кансерваторыя. Перадача з Таліна. 18-00 — тэлевізійныя навіны (М). 18-10—У свеце навукі і тэхнікі. «Змаганне з болем». «Рукі і сэрца». Навукова-папулярныя кінанарысы. 18-50—Усесаюзны фестываль самадзейнага мастацтва. Канцэрт аркестра народных інструментаў. Перадача з Харкава. 19-20 — для школьнікаў. «Мы сустрэнемся, мора!» Дакументальны фільм. 19-50—«Вялінскі». Мастацкі фільм. 21-40—рэклама, аб'явы. 21-50 — «Здароўе». Навукова-папулярная праграма (М). 22-20—«Гутаркі ля рояля». Фартэпіянныя творы Д. Б. Кабалеўскага (М).

17 мая

Першая праграма. 11-00—тэлевізійныя навіны (М). 11-15—кіналекторый «Колас» (М). 11-40 — канцэрт (М). 12-00—«У краі тысячы кішлакоў». Тэленарыс (М). 16.45 — праграма перадач. 16-50 — для школьнікаў. «Школа пачынаючага спартсмена» (М). 17-30—Мінску—900 гадоў. «Горад мой любімы». Рэпартаж з выстаўкі твораў беларускіх мастакоў. 18-00 — для школьнікаў. «Родная Беларусь». Віктарына. Другі тур. 18-40—«Дзённік пяцігодкі». Расказ аб працоўнай вахце ў гонар 50-годдзя Савецкай улады. Трансляцыя з Браста. 19-10—маленькі канцэрт. 19-30—тэлевізійныя навіны. 19-50 — «Апантаныя». Мастацкі фільм. 21-15—Мінску—900 гадоў. «У святочныя дні». Расказ загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі Мінскага гаркома КПБ Л. А. Даўгучыца. 21-30—у нас у гасцях часопіс «Маладосць». 22-30—напярэдадні першынства Еўропы па класічнай барацьбе. Інтэрв'ю з суддзямі і ўдзельнікамі чэмпіянату. 22-45—«Фізкультура і спорт» (М). У дапамогу завочнікам. 23-15 — «Супраціўленне матэрыялаў». 23-45 — «Вышэйшая матэматыка».

Другая праграма. 17-30—тэлевізійныя навіны (М). 18.10—з гісторыі савецкай аперэты. Перадача другая (М). 19-00 — Усесаюзны фестываль самадзейнага мастацтва. М. Пагодзін. «Тэмп». Спектакль народнага тэатра Палаца культуры г. Волгаграда (М). У перапынку — тэлевізійныя навіны (М). 21-25 — «Чалавек і закон» (М). 21-45 — майстры мастацтваў. Кампазітар В. Мурадалі (М).

18 мая

Першая праграма. 16-10—праграма перадач. 16-15—школьная фільматэка. «Хто смяецца апошнім». Мастацкі фільм. 18-00 — тэлевізійныя навіны. 18-10—«Свет сёння» (М). 18-50 — да 50-годдзя Савецкай улады. «Музыка беларускіх кампазітараў». Перадача чацвёртая. 19-50—«Напярэдадні першынства Еўропы па класічнай барацьбе». У нас у студыі замежныя журналісты і трэнеры. 20-15—«Рысы новага». Расказ дырэктара Мінскага завода аўтаматычных ліній М. А. Расінкова. 20-40—тэлевізійныя навіны (М). 21-00—«Сельская навіна». Да галавіны рашэнняў майскага Пленума ЦК КПСС (М). 21-30—«Рахманал». Мастацкі фільм. 22-50—«Зямля спявае». Новы музычны фільм Беларускага тэлебачання.

Другая праграма. 16-30—для школьнікаў. «Тэлевізійнае агенцтва «Піянерыя». Перадача з Кіева. 17-20—«Курская магнітная анамалія развіваецца» (М). 17-50 — «Музычны маяк» (М). 18-00 — тэлевізійныя навіны (М). 18-10—«На зямлі роднай». Дакументальны кінанарыс. 18-50—фестываль музычных тэатраў краіны. Казанскі тэатр оперы і балета. Перадача з Казані (М). 20-40 — рэклама, аб'явы. 20-50 — «Я з 60-х». Журналісты працягваюць размову пра сучасніка. 21-30—«Іспанская рапсодыя». Перадача з Балгарыі. 21-50—Б. Тартакоўскі. «Мерыдыян інжынера Ірасава». Прэм'ера тэлевізійнага спектакля. Перадача з Краснадара.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР выказвае глыбокае спачуванне пісьменніку Макару Паслядовічу з прычыны вялікага гора—смерці брата Уладзіміра Трафімавіча.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН (намеснік галоўнага рэдактара), А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. Ул. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛЬ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ, Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 3-24-62, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-22-04, аддзела культуры—3-22-04, аддзела інфармацыі—3-44-04, карэспандэнцкага пункта ў Гомелі—2-70-83, выдавецтва—6-25-19, бухгалтэрыі— —6-25-87.

«Литература и искусство»—орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

Друкарня выдавецтва «Звязда».
Індэкс 63856, АТ 13433